

TARTU ÜLIKOOL

ÕIGUSTEADUSKOND

Tsiviilõiguse õppetool

Helena Liiv

ISIKU ÕIGUS OMA KUJUTISELE: ÕIGUSKAITSEVAHENDID KUJUTISE
ÕIGUSTAMATU KASUTAMISE KORRAL

Bakalaureusetöö

Juhendaja

dr. iur. Janno Lahe

Tartu 2013

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus	3
1. Isiku õigus oma kujutisele: mõiste ja tähendus	6
1.1 Isiku õigus oma kujutisele kui isiklik õigus.....	6
1.2 Isiku õigus oma kujutisele ja põhiõigused	9
2. Deliktiõiguslikud nõuded isiku kujutise nõusolekuta kasutamise korral	11
2.1 Isiku kujutise kasutamise õigusvastasus	11
2.1.1 Õigusvastasuse eeldused	11
2.1.2 Isiku kujutise kasutamise lubatavus ilma isiku nõusolekuta.....	13
2.2 Kahju hüvitamine kui õiguskaitsevahend	23
2.2.1 Varaline kahju	23
2.2.2 Mittevaraline kahju	24
2.3 Õigus nõuda kahju tekitamise lõpetamist ja keelamist tulevikus	27
3. Alusetust rikastumisest tulenevad nõuded isiku kujutise nõusolekuta kasutamise korral....	28
3.1 Rikkumiskondiktsiooni eeldused	28
3.2 Rikkumiskondiktsioonist tuleneva nõude ulatus	30
Kokkuvõte	31
Summary.....	35
Lühendid.....	39
Kasutatud kirjandus	40
Kasutatud õigusaktid	41
Kasutatud kohtupraktika.....	41
Muu materjal	43

Sissejuhatus

Igaüks meist omab kujutist. Selle kaudu tunneb meid ümbritsev maailm ära. Kujutisega seonduvaga puutume kokku igapäevaselt. Kujutise ümber on tekkinud ärivaldkond, mis hõlmab filmindust, fotograafiat, reklaamindust, visuaalset meediat. Euroopa Inimõiguste kohus (edaspidi EIK) on oma otsuses öelnud, et seoses kaasaegse kommunikatsioonitehnoloogia arenguga, mis võimaldab säilitada ja paljundada isikuandmeid on tekkinud kõrgendatud vajadus kaitsta eraelu.¹ Koos tehnoloogia kiire arenguga võib kaameraid kohata kõikjal. Peaaegu igaüks meist kannab kaasas seadet, mille abil on võimalik jäädvustada enda või teiste kujutist. Lisaks on meie ümber turvakaamerad ja avaliku ruumi paigutatud ilmakaamerad vmt. Tuntud hiina vanasõna kohaselt „ütleb üks pilt rohkem kui tuhat sõna”. Tihti antakse informatsiooni ja kujundatakse arvamust just kujutise kasutamise läbi. Arenenud massiteabe ja suhtlusvõrgustike valguses on kujutise kasutamine muutunud kordades sagedasemaks. Peagi võib olla raske tajuda, milliseid kanaleid kaudu jõuab enam informatsiooni üksikisikuni – kas traditsioonilise meedia või kaasaegsete meedialahenduste nagu suhtlusportaalide kaudu.

Kujutise kasutamisega on seotud mitmesugused igapäevased probleemid. Näiteks võidakse isiku kujutist kasutada kontekstis, mis ei ole kohane (ühe inimese pilt ja tema kohta mitte käiv informatsioon) või kui kujutist kasutatakse ärilistel eesmärkidel millegi tutvustamiseks või reklaamimiseks ilma kujutise või foto omaniku käest luba küsimata. Sõprade fotode või video loata avalikustamisega võidakse tekitada kahju, mis esmapilgul silma ei paista. Kahju võib tekkida ka alaealise kujutise avaldamisest kas siis vanemate soovil või kolmandate isikute poolt. Kõigil nimetatud juhtudel on raskendavaks asjaoluks infoajastu head otsingumootorid ja üha kasvav vabalt kättesaadav info hulk, mis võimaldab leida kujutisi aastatetagusest ajast ja erinevatest maailma piirkondadest ning kasutada seda kaasaegses infovahetuses andmesubjektile mitesobivas vormis.

Eraldi teemaks on avaliku elu tegelased ja nende kujutised. Avaliku elu tegelase puhul on raskem tõmmata piiri avaliku elu ja eraelu vahele. Isik, kes näitab üles soovi olla avalikkuse tähelepanu keskmes, peab arvestama suurema tähelepanuga ka nendele aspektidele, mida ta avaldada ei soovi. Samas peaks kõik inimesed olema võrdsed ja ka avalike elu tegelastel

---

¹ Euroopa inimõiguste kohtu 24. juuni 2004.a otsus asjas nr 59320/00: *Von Hannover vs Saksamaa*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?{"fulltext":\["von hannover v Germany"\],"itemid":\["001-61853"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?{), 2. mai 2013.

võimalus privaatsusele. Aeg-ajalt kerkib päevakorda temaatika, mis on seotud avaliku elu tegelaste kujutise avaldamisega.

Eestis puudub isiku kujutise kaitse kohta väljakujunenud kohtupraktika.² Hiljuti on avaldatud Andmekaitse Inspektsiooni juhend kaamerate kasutamise kohta, mis sõnastab reeglid, millisel juhul on inimese kujutise salvestamine ja avaldamine lubatud.³ Juhendi ilmumine tekitas haridusasutustes ja laiemas üldsuses tähelepanu, kuna muuhulgas reguleerib juhend ka klassipiltide avalikustamist ja kooli aktuse salvestamise lubatavust. Seoses kujutise salvestamise ja avaldamise lihtsustumisega on indiviidid vähem kaitstud selle eest, kuidas tema kujutist võimalikul mittele soovitav viisil kasutatakse.

Enamasti on kujutisega seotud õiguse puhul kaalukausil indiviidi õigus eraelu puutumatusele ja meedia või kolmanda isiku õigus vabale eneseväljendusele. Omavahel põrkuvad põhiseaduslikult tagatud sõna- ja ajakirjandusvabaduse põhimõtte ja puudutatud isiku isikuõigused. Diskussiooni küsimuseks on, et kas olulisem on indiviidi eraelu puutumatus või avalikkuse õigus informatsioonile.

Bakalaureusetöö eesmärk on leida vastus küsimusele, millistel tingimustel võib kasutada isiku kujutist ja millised nõuded tekivad isiku kujutise nõusolekuta kasutamise korral.

Töös on kasutatud Eesti Vabariigi seaduste tekste, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, Riigikohtu lahendeid, Harju Maakohtu ühte lahendit ja mõningaid Saksamaa ja Suurbritannia kohtute lahendeid ning EIK-u ühte lahendit. Samuti on kasutatud Saksamaa Liitvabariigi põhiseadust (*Grundgesetz*, edaspidi Saksamaa PS) ja Saksamaa tsiviilseadustiku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) tekste (edaspidi BGB) ning Suurbritannia inimõiguste kaitse akti (*Human Rights Act 1998*, edaspidi HRA 1998). Samuti on kasutatud Juridicas ilmunud teemakohaseid artikleid, Eesti Vabariigi põhiseaduse ja võlaõigusseaduse kommenteeritud väljaandeid, isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskirja ja Tartu Ülikooli andmebaasis vabalt kättesaadavaid teadusartikleid. Lisaks on kasutatud veel Markesinise ja Unberathi koostatud „*German Law of Torts*” nimelist raamatut.

Õigusteadusliku põhimeetodina on kasutatud võrdlevat meetodit. Omavahel on võrreldud Eesti, Suurbritannia ja Saksamaa kujutisega seotud õigust ja õiguskaitsevahendeid kujutise õigustamatu kasutamise korral.

---

² HMK 31.05.2010, 2-08-28642.

³ Andmekaitse inspektsiooni poolt 09.04.2013.a. väljastatud kaamera kasutamise juhend. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.aki.ee/et/juhised>, 3. mai 2013.a.

Töö koosneb kolmest peatükist. Esimene peatükk, mis on jagatud kaheks alapeatükiks, annab ülevaate kujutise mõistest ja tähendusest. Esimeses alapeatükis vaadeldakse õigust oma kujutisele kui isiklikku õigust. Teises alapeatükis käsitletakse aga deliktiõiguslikke nõudeid kujutise nõusolekuta kasutamise korral.

Teine peatükk on jagatud kolmeks alapeatükiks. Esimene neist kirjeldab isiku kujutise kasutamise õigusvastasust, täpsemalt õigusvastasuse eelduste määratlemist ja ilma nõusolekuta kujutise kasutamise temaatikat. Teine alapeatükk käsitleb kahju hüvitamist kui õiguskaitsevahendit. Analüüsitakse varalise kahju ja mittevaralise kahju nõudeid. Kolmas alapeatükk puudutab õigust nõuda kahju tekitamise lõpetamist ja keelamist tulevikus.

Kolmas peatükk käsitleb alusetu rikastumise sätetest tulenevaid nõudeid. Peatükk on jagatud kaheks alapeatükiks. Esimeses alapeatükis analüüsitakse rikkumiskondiktsiooni eelduseid. Teises alapeatükis käsitletakse rikkumiskondiktsioonist tuleneva nõude ulatust.

1. Isiku õigus oma kujutisele: mõiste ja tähendus

1.1 Isiku õigus oma kujutisele kui isiklik õigus

Kujutis on füüsilise eseme optiline pilt. Kujutiseks peetakse tehniliste või kunstiliste vahendite abil jäädvustatud isiku pilti või muud kujutist, mis võimaldab isikut identifitseerida.⁴ Riigikohus on leidnud, et põhiseaduse (edaspidi PS) § 19 lg-st 1⁵ tulenev õigus oma kujutisele hõlmab kujutist nii pildis kui ka liikuvast pildis.⁶ Seega on kujutiseks nii portree, foto, video vmt. HMK leiab oma otsuses⁷, et kujutiseks võib pidada isikuportreed ja mitte üksnes portreed selle tavapärase mõttes, vaid ka isiku kujutist laiemalt. Selleks, et kohaldada kujutise kaitse sätteid, peab kujutis olema selgelt identifitseeritav konkreetse isikuna.⁸ Seega on oluline mitte ainult kujutis ise, vaid ka selle äratuntavus ja seostatavus konkreetse isikuga.

Tulenevalt isikuandmete kaitse seaduse (edaspidi IKS) § 4 lg-st 1⁹ on isikuandmed mis tahes andmed tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta, sõltumata sellest, millisel kujul või millises vormis need andmed on. IKS eelnõu seletuskiri täpsustab, et isikuandmeteks võib lugeda igas kujus ja vormis andmeid, muuhulgas heli- ja pildiandmeid, samuti biomeetrilisi andmeid, sõltumata sellest, kas need on digitaalsed või paberkandjal vm.¹⁰ Seega on kujutise korral tegemist isikuandmetega. Mis on aga asjaolu, mis seob ühe kujutise konkreetse isikuga?

Isiku tuvastamisel on oluline, et arvestataks kõikide vahenditega, mida võidakse isiku tuvastamiseks tõenäoliselt kasutada. Oluline ei ole, kas andmesubjekt on tuvastatav otse või kaudselt (üldiste tunnuste või omaduste põhjal või andmete kasutamise kontekstist tulenevalt).¹¹ Äratuntavus võib tuleneda avaldatud kujutise näojoontest, kuid see võib ilmned ka kaudselt seoses konteksti ja asjaoludega. Samuti võib äratuntavus tuleneda ka tekstist või antud foto kontekstist. Näiteks võib tuua, et pressis kasutatav must ruut silmadel ei pruugi

---

⁴ P. Varul., I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. (koost) § 1046 p. 3.4. Võlaõigusseadus III komm 8. ja 10. osa. Tallinn: Juura 2009.

⁵ RT 1992, 26, 349.

⁶ RKTK 13.01.2010, 3-2-1-152-09.

⁷ HMK 31.05.2010, 2-08-28642.

⁸ Ibid

⁹ RT I 2007, 24, 127

¹⁰ Seletuskiri isikuandmete kaitse seaduse eelnõu juurde nr 1026 SE I. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://eelnoud.valitsus.ee/main#DR0GTgF3>. 28.03.2013.

¹¹ Ibid

kõrvaldada äratuntavust. Isik võidakse ära tunda ka isikupärase detaili tõttu nagu nina või kõrvade kuju.¹²

Saksa Liitvabariigi Maini-äärse Frankfurdi Maakohus on oma 19.01.2006. aasta otsuses täpsustanud, et kujutisena tuleb käsitleda füüsilise isiku kujutamist kolmandatele isikutele äratuntaval viisil. Enamasti tuntakse isik ära näojoonte põhjal. Kui nägu ei ole äratuntav, võib äratuntavus tuleneda ka teistest tunnustest, mis on pildi kontekstile tuginedes arusaadavad.¹³

Seoses kujutise äratuntavusega on Harju Maakohus 31.05.2010. aasta otsuses leidnud, et tantsulavastuses „Mimeskid” loodud ja selle reklaamimise tarbeks pildistatud lavastusele ainuomased poosid ei seostu pärast, kui need on ümber joonistatud siluettideks, antud lavastuse ja konkreetse isikuga.¹⁴

IKS ei loe isikuandmeteks andmeid, mille puhul ei ole andmesubjekt otse või kaudselt tuvastatav, st et anonüümsetele andmetele IKS ei kohaldu. IKS ei laiene ka juriidilistele isikutele, kuna neil puudub eraelu, mille puutumatust oleks vaja kaitsta. Juriidiliste isikute korral kaitstakse ärisaladust.¹⁵

Kokkuvõtlikult võiks öelda, et kujutiseks on kõigis võimalikes vormides andmed, mille abil on isikut võimalik visuaalselt tuvastada. Õiguslikus mõttes on oluline asjaolu, et isik ja kujutis oleksid omavahel seotud ehk kujutise abil oleks võimalik tuvastada üks konkreetne isik.

VÕS § 1046 lg 1¹⁶ esimese lause kohaselt on isiklikeks õigusteks eelkõige isiku au ja väärikus; isiku õigus oma nimele ja kujutisele; isiku õigus eraelu puutumatusele ja sarnased isikuõigused. VÕS § 1046 lg 1 kohaselt on õigus oma kujutise üle isiklik õigus, mis välistab selle õigustamatu ehk ilma isiku loata kasutamise. Seega kuulub õigus oma kujutisele isiklike õiguste hulka ja on seadusega kaitstud. Tegemist ei ole absoluutse õigusega. VÕS § 1046 lg 2 määratleb juhud, mil isikliku õiguse rikkumine ei ole õigusvastane. Rikkumine on õigustatud arvestades muid seadusega kaitstud hüvesid ja kolmandate isikute või avalikkuse huve. Lõike kaks teisest lausest tuleneb ka kaalumise kohustus, mille kohaselt tuleb iga konkreetse juhtumi korral kaaluda kaitstud isiklike õiguste ja rikkumist õigustavate asjaolude tähtsust.

---

¹² HMK 2-08-28642.

¹³ Saksa Liitvabariigi Maini-äärse Frankfurti maakohtu 19.jaanuar 2006 otsus asjas Aktenzeichen 2/03 O 468/05. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://dejure.org/dienste/vernetzung/rechtsprechung?Text=2/03%20O%20468/05>, 2. mai 2013.a.

¹⁴ HMK 31.05.2010, 2-08-28642.

¹⁵ Seletuskiri isikuandmete kaitse seaduse eelnõu juurde nr 1026 SE I.

¹⁶ RT I 2001, 81, 487.

Ühe erandina võib VÕS kommentaari kohaselt kujutise ilma loata avaldamine olla lubatav avaliku elu tegelase puhul.¹⁷

VÕS isiklike õiguste kaitse sätte loomisel on eeskujuks võetud Saksa õigus, täpsemalt BGB § 823 (1)¹⁸. Saksa õigusruumis on lisaks BGB §-s 823 (1) nimetatud isiklikele õigushüvedele (elu, keha, tervis ja vabadus) loonud kohtupraktika mõiste „üldine isikuõigus”, milleks peetakse „üksikisiku õigust tema inimväärikuse ja individuaalse isiksuse arengu austamisele”.¹⁹ Isiklikud õigused on Saksamaal arenenud suuresti vajadusest kaitsta eraelu. Mõiste „üldine isikuõigus” on loodud tuginedes Saksamaa PS²⁰ artiklitele 1 ja 2 ning BGB §-idele 823 ja 826.²¹ Mõiste „üldine isikuõigus” tõid Saksa õigusruumi 1950datel aastatel Saksa Liitvabariigi ülemkohus (*Bundesgerichtshof*) ja konstitutsioonikohus (*Bundesverfassungsgericht*).²² Õigus oma kujutisele võeti kasutusele 1907. aastal, kui sõnastati, et fotode avaliku kasutamise eeldus on kujutise omaniku nõusolek.²³ Isikuõiguse hulka kuuluvad eelkõige väärikus ja au, aga ka õigushüved nagu eraelu, elulookirjeldus, isiku määramisõigus oma keha üle ning isiku kujutamine avalikkuses ja selle jäädvustamine pildi ja nime abil.²⁴ Isikliku õiguse eriliseks vormiks on õigus oma kujutisele, mis tuleneb kaunite kunstide ja fotograafia autoriõiguseid reguleeriva seaduse (*Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie*, edaspidi KUG)²⁵ §-st 22. Tuginedes KUG-i §-le 22, võib kujutist kasutada ainult sellisel juhul, kui isik on andnud selleks nõusoleku. Ainult isikul endal on õigus otsustada kuna ja kuidas tema kujutist kasutatakse.²⁶

Suurbritannias ei ole loodud iseseisvat õigusakti, mis tagaks isiku kujutise kaitse.²⁷

¹⁷ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. (koost). Võlaõigusseadus III, § 1046 p. 3.4.

¹⁸ German Civil Code (Bürgerliches Gesetzbuch). Arvutivõrgus. Kättesaadav: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/, 3. mai 2013.a.

¹⁹ P. Schlechtriem. Võlaõigus Eriosa, neljas ümbertöötatud trükk, 2000, p 751-755.

²⁰ Saksamaa Liiduvabariigi põhiseadus (Grundgesetz). Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/GG.htm>, 3. mai 2013.a.

²¹ C. Coors. Headwind from Europe: The New Position of the German Courts on Personality Rights after the Judgment of the European Court of Human Rights. - German Law Journal, 2010/11/05, lk 527-538.

²² G. Brüggemeier, A. C. Ciacchi, P. O'Callaghan (Editor). Personality Rights in European Tort Law (The Common Core of European Private Law), Cambridge: Cambridge University Press 2010, lk 22-24.

²³ C. Benson jt. Hitting Back. - Copyright world, September 2005/153, lk 14.

²⁴ P. Schlechtriem. Võlaõigus Eriosa, neljas ümbertöötatud trükk, 2000, p 751-755.

²⁵ The Law on Artistic Creations (Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie). Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.gesetze-im-internet.de/kunsturhg/BJNR000070907.html>, 3. mai 2013.a.

²⁶ B. S. Markesinis, H. Unberath. The German Law of Torts: A Comparative Treatise. Fourth Edition Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing 2002, lk 445.

²⁷ R. Keenan. Image Rights and Privacy Law - A Summary of the UK Position. - Business Law Review, mai 2009/30/5, lk. 110-115.

Kokkuvõtvalt võib järeldada, et isiku kujutise puhul on õiguslikus mõttes oluline selle äratuntavus ja võimalus seda seostada ühe konkreetse isikuga. Õigus oma kujutisele on VÕS § 1046 lg 1 esimese lause kohaselt isiklik õigus, mille õigustamatu kasutamine on õigusvastane. Saksamaa õiguses on sarnaselt Eesti õigusele õigus oma kujutisele isiklik õigus ning isikul endal on õigus määrata, kuidas tema kujutist kasutatakse.

1.2 Isiku õigus oma kujutisele ja põhiõigused

Põhiseaduse § 19 lg 1 kohaselt on igaühel õigus vabale eneseteostusele. Antud sättest tuleneb enesekujutamise õigus, mis hõlmab õigust oma kujutisele. PS §-st 19 tuleneb ka isiku õigus määrata enda kujutise kasutamine.²⁸ Sama seisukoht on toodud välja ka Riigikohtu²⁹ otsuses, mille kohaselt PS § 19 lg-st 1 tuleneb enesekujutamise õigus ja õigus oma kujutisele, mis võib olla ka liikuvus pildis. Samas kinnitab Riigikohus, et antud õigust piirab VÕS § 1046 lg 2, mille kohaselt on isiku kujutise õigustamatu kasutamine ja eraelu puutumatuse rikkumine õigustatud, arvestades muid seadusega kaitstud hüvesid ja kolmandate isikute või avalikkuse huve. Põhiseaduse § 19 lg 1 piiravaks sätteks on ka PS § 19 lg 2, mis ütleb, et lg-st 1 tuleneva põhiõiguse puhul tuleb austada ja arvestada teiste inimeste õigusi ja vabadusi ning järgida seadust.

Õigus oma kujutisele kuulub ka PS § 26 kaitsealasse, mille esimese lause järgi on igaühel õigus perekonna- ja eraelu puutumatusele.³⁰ Eesti Vabariigi PS § 26 on väga sarnane ka Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni³¹ artiklile 8, mille kohaselt on igaühel õigus sellele, et tema era- ja perekonnaelu austataks. Sekkumine on lubatud seadusega sätestatud korras või kui see on vajalik julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

Riigikohus on piiritlenud PS § 19 lg 1 ja PS § 26 kaitseala mõiste „eraelu” tähendusega.³² Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaanne esitab kolm eraelu mõiste sisustamise viisi. Esiteks lähtub see Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 lg-st 1. Põhiseaduse § 26 on olemuselt ja sisult sarnane Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 lg-le 1, mille kohaselt on igaühel õigus sellele, et

²⁸ Ü. Madise jt (toim). §19 p. 3.1.2. Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 3. Tallinn: Juura, 2012.

²⁹ RKTK 13.01. 2010, 3-2-1-152-09.

³⁰ Ibid, p 11.

³¹ RT II 2000, 11, 57.

³² Ü. Madise jt (toim). §19 p. 3.1.2.

austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning korrespondentsi saladust.³³ Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 lg 1 tõlgenduse kohaselt hõlmab vastav artikkel kogu isiku füüsilise ja vaimse puutumatuse, mis muudab PS § 26 sisuliselt konkureerivaks üldiseks vabadusõiguseks.³⁴

Teiseks tuuakse kommentaaris välja semantiline lähenemine, mille alusel on PS § 26 lg 1 kaitsealaks kitsam isiku erasfäär nagu päevik, kirjavahetus ja kehasfäär.³⁵

Kolmandaks peetakse PS § 26 avara kaitsealaga eraelu garantiiks, mis hõlmab üldise isiksuspõhiõiguse kaitsevaldkonnad. Isiksuspõhiõiguse esemelise kaitseala võib jagada kaheks: enesemääramisõiguseks ja enesekujutamisõiguseks. Enesemääramisõiguse alla kuulub muuhulgas informatsiooniline enesemääramine, mis annab õiguse otsustada, kas ja kui palju tema kohta andmeid kogutakse ja salvestatakse. Enesekujutamise õigus sisaldab õigust oma kujutisele ja sõnale. Siia kuulub ka õiendi õigus ja õigus avaldatu ümber lükata. Isikul on õigus ise otsustada, kas ja millisel viisil teda avalikult kujutatakse ja millisel määral võidakse tema isik muuta avaliku arutelu teemaks.³⁶ RKPJK leiab³⁷, et „esemeliselt kaitseb PS § 26 kõiki eraelu valdkondi, mis ei ole kaitstud eriõigustega (sh nt PS §-ga 43)”. Just kolmandat eraelu mõiste sisustamise viisi eelistab Eesti PS kommenteeritud väljaanne.³⁸

Seega on isiku kujutis kui eraelu osa kaitstud PS §-ga 26. Normi kasutus sõltub aga sellest, kuidas määratleda mõiste „eraelu” ja milliseid tegevusi ja keskkondi pidada eraeluga seotuks ja antud normi poolt kaitstuks. Mõiste „eraelu” sisustamine tekitab küsimuse, kas näiteks pargis jalutamine on eraelu osa ja sellest jalutamisest tehtud fotosid või filmitud kaadreid tohib avalikult näidata. Suurbritannia tsiviilasjade kõrgema astme kohus (*High Court*) leidis, et liikudes avalikus ruumis ei ole mõistlik oodata privaatsust ja tuleb arvestada suurema võimalusega, et õigus eraelule saab riivatud.³⁹

Saksa õiguses tuleneb isiklike õiguste kaitse lisaks BGB §-st 823 (1) ka põhiseaduse artiklitest 2 ja 6. Vaba enesemääramise õigus tuleneb Saksa põhiseaduse artikli 2 lg-st 1 ja perekonna- ja eraelu puutumatusest on kajastatud artikli 6 lg-s 1.⁴⁰

³³ S. Tammer. Kujutis kui tegelikult kaitstav õigushüve. – *Juridica* 2011/9, lk 652.

³⁴ Ü. Madise jt (toim). §19 p. 3.1.2.

³⁵ Ibid

³⁶ Ü. Madise jt (toim). §19 p. 3.1.2.2.

³⁷ RKPJK 25.06.2009, 3-4-1-3-09.

³⁸ Ü. Madise jt (toim). §19 p. 3.1.2.

³⁹ Suurbritannia apellatsioonikohtu 7. mai 2008.a. otsus asjas nr A3/2007/2236: *Murray v. Big Pictures (UK) Ltd.* Arvuivõrgus. Kättesaadav: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2008/446.html>, 3. mai 2013.a.

⁴⁰ B. S. Markesinis, H. Unberath, lk 445.

Suurbritannias on õigus perekonna- ja eraelu puutumatusele kaitstud HRA 1998⁴¹ artikli 8 lg-ga 1.

Kõigi kolme riigi õigus kaitseb isiku perekonna- ja eraelu puutumatuse õigust. Kujutis on eraeluga tihedalt seotud. Kujutise kasutamise kontekstis on tähtis see, mida pidada eraeluks. Situatsioonides, mis on eraelulised, peaks lähtuvalt eraelu puutumatuse õigusest kaitsma seadus ka isiku kujutist. Eraelu kaitse õigus ei ole absoluutne ja vajab igakordset kaalumist, et kas antud olukorras on olulisem isiku õigus eraelu puutumatusele või teiste inimeste õigused.

2. Deliktiõiguslikud nõuded isiku kujutise nõusolekuta kasutamise korral

2.1 Isiku kujutise kasutamise õigusvastasus

2.1.1 Õigusvastasuse eeldused

Deliktiõiguses tulenevad õigusvastasuse eeldused VÕS §-dest 1045–1049. Kujutisega seotud õiguse kontekstis omab tähtsust § 1046 lg 1, mille esimese lause järgi on isiku au teotamine, muu hulgas ebakohase väärtushinnanguga, isiku nime või kujutise õigustamatu kasutamine, eraelu puutumatuse või muu isikliku õiguse rikkumine õigusvastane, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. VÕS § 1046 lg 1 kohaselt on kujutise kasutamise õigusvastasuse eeldus kujutise õigustamatu kasutamine. Õigusvastasuse tuvastamisel tuleb arvestada rikkumise liiki, põhjust ja ajendit, samuti suhet rikkumisega taotletud eesmärgi ja rikkumise raskuse vahel.

Kujutise kasutamine on õigustamatu, kui selleks ei ole isiku nõusolekut (IKS § 10 lg 1), seadusest tulenevat õigust (näiteks KrMS § 214 lg 2⁴²) või juhul, kui kolmandate isikute või avalikkuse huvid kaaluvad ülesse üksikisiku õiguse oma kujutise üle (PS § 26 teine lause, VÕS § 1046 lg 2). Järgnevalt vaadatakse lähemalt, millistel juhtudel on tegemist kujutise õigustamatu kasutamisega.

VÕS ja IKS toimivad õigusvastasuse osas omavahel järgmiselt: VÕS § 1046 lg 1 annab VÕS-s tuleneva õigusvastasuse aluse. Juhul kui on tegemist IKS-s sätestatud kohustuste

---

⁴¹ Human Rights Act 1998. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/42/schedule/1>, 3. mai 2013.a.

⁴² KrMS § 214 lg 2 kohaselt on kohtueelse menetluse andmete, sh kahtlustatava isiku fotode avaldamine, lubatud kriminaalmenetluse huvides.

rikkumisega, võib see ka olla seadusest tuleneva kohustuse rikkumine VÕS § 1045 lg 1 p 7 mõttes. Sellisel juhul võib VÕS § 1045 lg 1 p 7 luua eraldi õigusvastasuse aluse.

IKS ütleb väga selgelt, et isikuandmeid võib töödelda vaid kahel juhul. Esiteks, kui isik ise on selleks nõusoleku andnud, ja teiseks, kui see tuleneb otseselt seadusest (IKS § 10 lg 1). Juhtudel, kui puudub isikuandmete, sh kujutise töötlemiseks isiku nõusolek või töötlemise õigus ei tulene seadusest, on isiku kujutise kasutamine õigusvastane. Andmekaitse Inspeksiooni poolt 09.04.2013. aastal väljastatud „Kaamera kasutamise juhend“⁴³ täpsustab, et seaduse alusel isikuandmete töötlemisel ei või isiku käest veel täiendavalt nõusolekut võtta, kuna see tekitaks ekslikult arusaama, et andmete töötlemist on võimalik keelata.

VÕS § 1046 lg-st 2 tulenevalt on nõusolekuta kujutise kasutamine lubatud siis, kui selleks on põhjendatud avalikkuse või kolmandate isikute huvi. VÕS § 1046 lg 2 nõuab kaalumist. Tuleb otsustada, kas olulisem on PS-sest tulenev üksikisiku õigus vabale enesemääramisele (PS § 19) ning perekonna- ja eraelu puutumatusele (PS § 26) või avalikkuse õigus vabalt informatsiooni levitada (PS § 45 ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 10). Iga konkreetse juhtumi korral tuleb kaaluda muid seadusest tulenevaid hüvesid ja kolmandate isikute ja avalikkuse huve ning andmesubjekti õiguste riivet. Tegemist on komplitseeritud protsessiga, kus igat juhtumit tuleb hinnata eraldi. Kaalukausil on demokraatliku ühiskonna põhiõigused: väljendusvabadus, õigus eraelu kaitsele ja õigus vabale eneseteostusele. Valik tuleb langetada selle alusel, kas olulisem on indiviidi või kolmanda isiku ja/või avalikkuse huvi. VÕS § 1046 lg 1 teise lause põhjal tuleb õigusvastasuse tuvastamisel selgeks teha, millist isiklikku õigust ja millisel viisil rikuti. Arvestada tuleb asjaolu, kas kannatanu põhjustas või ajendas kahjutekitaja teo.

Kuna õigus oma kujutisele on isiklik õigus, saab see kuuluda ainult füüsilisele isikule, seega on üheks õigusvastasuse eelduseks, et tegemist on füüsilise isikuga.

Saksa õiguses tuleneb isiku kujutise kasutamise õigusvastasus BGB §-st 823 (1) ja KUG §-idest 22 ning 23. BGB § 823 (1) annab nõude isikliku õiguse rikkumise korral. Saksa õiguses on kaks isiklike õiguste rikkumisega seotud nõude esitamise võimalust: deliktiõiguslikud nõuded ja nõuded alusetust rikastumisest. Lisaks on veel kriminaalõigusest tulenev võimalus

---

⁴³ Andmekaitse inspeksiooni poolt 09.04.2013.a. väljastatud kaamera kasutamise juhend. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.aki.ee/et/juhised>, 3. mai 2013.a.

kaitsta end laimu, teotamise, alandamise eest. Kriminaalõigus kaitseb ka vestluste salajase salvestamise eest, mis võib oluliseks osutada seoses peidetud kaamerast tekkiva nõudega.⁴⁴

Eestis ja Saksamaal tugineb kujutise kasutamise õigus isiklike õiguste kaitsele. Suurbritannias on kogu privaatsuse kaitsega seonduv õigus tekkinud läbi kohtupraktika. Suurbritannia õiguses ei ole ka iseseisvat õigusakti, mis tagaks kujutise kaitse. Sealsetes kujutise kasutamise seotud kohtuvaidlustes kasutatakse HRA 1998 artikli 8 lg 1, mille kohaselt on igaühel õigus privaatsusele ja eraelu kaitsele. Lisaks HRA 1998 sätetele kasutatakse kujutisega seotud nõuetes isikuandmete kaitseks loodud Suurbritannia isikuandmete kaitse seadust (*Data Protection Act 1998*⁴⁵) ja konfidentsiaalsuse kuritarvitamise doktriini (*doctrine of breach of confidence*). Kohtuasjades, kus nõutakse kujutise kasutamise lõpetamist või hüvitist kujutise kasutamise eest, tuginetakse enamasti privaatsuse ja eraelu kaitse õiguse ning konfidentsiaalsuse kuritarvitamine riivele. Vaidlustes nagu *Naomi Campbell vs The Mirror Group Newspaper* ja *Murray vs Big Pictures (UK) Ltd* on kujutise kasutamise õigusvastasuse alusena välja toodud just HRA 1998 artikli 8 lg 1 rikkumine ning konfidentsiaalsuse kuritarvitamine.⁴⁶

Lisaks VÕS-le ja IKS-le on nõusolekuta kujutise kasutamine reguleeritud veel reklaamiseaduse § 6 lg-ga 1, mille alusel ei tohi ilma isiku eelneva kirjaliku nõusolekuta isikule reklaamis viidata ega mis tahes viisil kasutada isikut, sealhulgas tema häält, kujutist või pildimaterjali tema kohta.⁴⁷

Kokkuvõtlikult võiks öelda, et kujutise kasutamise õigusvastasuse eelduseks on kujutise õigustamatu kasutamine (VÕS § 1046 lg 1). Isiku kujutise kasutamine on õigusvastane, kui selleks ei ole seadusest tulenevat alust või isiku nõusolekut (IKS § 10 lg 1).

2.1.2 Isiku kujutise kasutamise lubatavus ilma isiku nõusolekuta

Nagu eespool öeldud IKS ütleb väga selgelt, et isikuandmeid võib töödelda vaid kahel juhul. Esiteks, kui isik ise on selleks nõusoleku andnud, ja teiseks, kui andmete töötlemise õigus tuleneb seadusest (IKS § 10 lg 1). Seadusest tulenevad isikuandmete nõusolekuta töötlemise alused võib liigitada kaheks. Nendeks on IKS sätestatud juhud ja teistest seadustest tulenevad

⁴⁴ B. S. Markesinis, H. Unberath., lk. 445.

⁴⁵ Suurbritannia isikuandmete kaitse seadus (*Data Protection Act 1998*). Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/29>, 3. mai 2013.a.

⁴⁶ R. Keenan, lk. 112.

⁴⁷ RT I 2008, 15, 108.

isikuandmete nõusolekuta töötlemise alused. Andmekaitse Inspektsiooni väljastatud „Kaamera kasutamise juhendis”, mis põhineb IKS-il, on välja toodud neli kujutise nõusolekuta töötlemise võimalust.

1. Kujutise salvestamine füüsilise isiku poolt isiklikul otstarbel (IKS § 2 lg 1 p 1) (näiteks isiklike tähtpäevade tähistamise jäädvustamine).
2. Avalikus kohas kujutise salvestamine eesmärgiga see avalikustada (IKS § 11 lg 8). Salvestamine peab toimuma vormis, mida on isikutel võimalik tuvastada ja nii, et oleks võimalik soovi korral kujutise jäädvustamist vältida (näiteks uudisloole tänavapildi salvestamine, nii, et isikutel on võimalik kaamera ette jäämist vältida).
3. Kujutise salvestamine eesmärgiga kaitsta isikuid või vara (IKS § 14 lg 3) (näiteks turvakaamera koolis, mille salvestisi kasutatakse vaid eesmärgipäraselt. Lubamatu on salvestise kasutamine õpilaste vahelise pisitüli lahendamiseks).
4. Ajakirjanduslikul eesmärgil kujutise salvestamine juhul, kui esineb ülekaalukas avalikkuse huvi ja isiku huve ei kahjustata ülemääraselt (IKS § 11 lg 2) (näiteks isikut puudutavas uudisloos tema kujutise kasutamine).

Täiendavalt on IKS § 14 lg 1 p 4 alusel võimalik nõusolekuta isiku kujutist töödelda juhul, kui see on vajalik isikuga sõlmitud lepingu täitmiseks (näiteks tööleping telesaate juhiga).

Järgnevalt vaadeldakse lähemalt IKS nelja nimetatud kujutise nõusolekuta kasutamise võimalust.

Esmalt käsitletakse isikuandmete kasutamist isiklikuks otstarbeks, kuna tulenevalt IKS § 2 lg 1 p-st 1 ei kehti antud seaduses kehtestatu isiklikuks otstarbeks kasutatavate isikuandmete puhul. „Kaamera kasutamise juhend” täpsustab isiklikuks otstarbeks salvestatud kujutise kasutamist. Enda kujutist on lubatud kasutada vastavalt oma äranägemisele. Juhul kui tegemist on teise isiku kujutisega, võib selle salvestatud versiooni jagada sama isikuga, kelle kujutisega on tegemist. Kujutise salvestise jagamine isikule, keda antud salvestisel kujutatud ei ole, on ilma luba küsimata vastavalt „Kaamera kasutamise juhendile” keelatud ka juhul, kui tegemist on kujutatud isiku sõbraga.

Seadusega ei ole hetkel määratud, kuidas käituda juhul, kus isik hakkab oma isiklikuks otstarbeks kogutud andmeid kasutama näiteks ärilistel eesmärkidel.

Teiseks IKS nimetatud kujutise nõusolekuta töötlemise juhuks on salvestamine avalikus kohas avalikustamise eesmärgil, mis on reguleeritud IKS § 11 lg-s 8. Selliseks olukorraks

võib olla näiteks juhus, kui avalikus ruumis filmitakse midagi ja isikul on võimalik valida, kas ta jääb kaamera vaatevälja või mitte. Liikudes kaamera eest läbi või andes intervjuud, eeldatakse kaudse tahteavalduse olemasolu. Analoogne situatsioon on ilmumine üritusele, kus võib eeldada filmimist ja pildistamist. Sellisele üritusele kohale tulemise korral eeldatakse kaudse tahteavalduse olemasolu. Kaudset tahteavaldust ei saa aga pidada antuks juhul, kui filmitakse salaja, nii et isikul ei teki tänu kaamera vmt jäädvustamiseks sobiliku seadme mittenägemisele võimalust valida, kas jääda pildile või mitte. Lisaks peab pildi kasutamisel järgima, et edastatav informatsioon ei erineks tegelikkusest. Näiteks võib kajastada kaubanduskeskuse avamist videolõiguga inimestest, kes sellel päeval kaubanduskeskust külastasid, eeldusel et see on filmitud avalikult ja isikutel on olnud võimalik kaamera ette mitte jääda. Sama videolõigu kasutamine kaubanduskeskuses toimunud varguse korral oleks aga lubamatu.⁴⁸

Selline nõusoleku asendamine on lubatud vaid avalikus kohas toimuva heli- või pildimaterjalina jäädvustamise puhul. IKS § 11 lg 8 sisustamiseks tuleb esmalt sõnastada avaliku koha mõiste. Korrakaitseaduse⁴⁹ §-s 54 on seda defineeritud kui, määratlemata isikute ringile kasutamiseks antud või määratlemata isikute ringi kasutuses olevat maa-ala, ehitist, ruumi või selle osa, samuti ühissõidukit.

Täpsustamaks avaliku koha määratlust, on korrakaitseaduse eelnõu seletuskirjas⁵⁰ ära toodud mõned näited: „Avalikeks kohtadeks on eelkõige avalikud teed, väljakud, pargid, avalikud supelrannad, kasutamiseks avatud metsaalad, kalmistud, ametiasutuste hooned, kaubandus- ja teenindushooned jne.” Avalikuks kohaks loetakse ka kinoseanssi, kuna igaühel on võimalik osta pääse sellel osalemiseks, samas kui kutsetega balli ei saa avalikuks kohaks pidada. Samuti ei saa avalikuks kohaks nimetada lukustatud ustega korrusmaja trepikoda, kuna sellele pääseb ligi vaid suletud inimeste ring. Avaliku koha mõiste võib sõltuvalt olukorrast muutuda. Näiteks on avalik koht tavaline kinoseanss, kutsetega esilinastus seda aga ei ole.⁵¹

Kujutise salvestamisel avalikus kohas tuleb arvestada, et mitte igas avalikus kohas ei eeldata võimalikku kujutise salvestamist (näiteks metsas). Lisaks avaliku koha eelduste täitmisele

---

⁴⁸ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. (koost) Võlaõigusseadus III § 1046 p. 3.4.

⁴⁹ RT I, 22.03.2011, 4.

⁵⁰ Korrakaitseaduse eelnõu seletuskiri. Arvutivõrgus. Kättesaadav:

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=a67e1f77-6a73-26c5-5648-71b05c92d979&, 1. mai. 2013.a.

⁵¹ Andmekaitse inspeksiooni poolt 09.04.2013.a. väljastatud kaamera kasutamise juhend. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.aki.ee/et/juhised>, 3. mai 2013.a, lk 8-11.

tuleb avalikus kohas kujutise jäädvustamisel arvestada ka sellega, et isikul oleks võimalik toimingust aru saada ja vältida enda kujutise salvestamist. Juhud, kus isikul ei ole võimalik salvestamist vältida nagu näiteks ametiülesandeid täitval politseinikul või abitus seisus oleval isikul (sh purjus isikul), tuleks kujutise avalikustamiseks küsida isiku nõusolekut või muuta kujutis mitte identifitseeritavaks.⁵²

Kokkuvõtlikult võib öelda, et kasutades avalikus kohas avalikustamise eesmärgil kujutise salvestamist, peavad kokku langema mitu olulist tegurit. Tegemist peab olema avaliku kohaga korrakaitseaduse § 54 mõttes, isikul peab olema võimalus tuvastada, et tema kujutist võidakse salvestada ning isikul peab olema võimalus salvestamisest hoidumiseks. Seega on lubamatu jäädvustada avalikustamise eesmärgil kellegi kujutist avalikus kohas ilma, et oleks võimalik aru saada, et tegemist on kujutise jäädvustamisega. Näiteks on sättest tulenevalt keelatud avalikus kohas salvestada varjatud kaamera ja hiljem jäädvustatud materjali avalikustada.

IKS § 11 lg 8 teise lause kohaselt ei ole teavitamine vajalik ürituste puhul, mille avalikustamise eesmärgil jäädvustamist võib mõistlikult eeldada. Sellisteks üritusteks võib pidada näiteks seltskonnaelu sündmuseid, laulupidu ja spordiüritusi.

Kolmas IKS kujutise nõusolekuta avaldamise võimalus on kujutise salvestamine eesmärgiga kaitsta isikuid või vara (IKS § 14 lg 3). Vara või isikute kaitseks kasutatav kujutise salvestamine peab arvestama kolme eeltingimusega.

1. Kujutise salvestamine ei tohiks ülemääraselt kahjustada andmesubjekti huve.
2. Kogutud andmeid võib kasutada ainult eesmärgipäraselt.
3. Kujutise salvestamine peab olema märgistatud.

Ülemääraseks õiguste kahjustamiseks peetakse olukorda, kui soovitud eesmärki on võimalik mõistlikult saavutada ka isiku õigusi vähem riivavate meetmetega. Ülemäärane kahjustamine on ka delikaatsete isikuandmete salvestamine ja avaldamine.⁵³

Neljas IKS-st tulenev nõusolekuta isikuandmete töötlemise võimalus on ajakirjanduslikul eesmärgil kujutise salvestamine. Seda võib teha juhul, kui esineb ülekaalukas avalikkuse huvi ja isiku huve ülemääraselt ei kahjustata (IKS § 11 lg 2). Isikuandmeid võib ilma isiku nõusolekuta töödelda ajakirjanduslikul eesmärgil ja avalikustada, kui selleks on ülekaalukas

---

⁵² Ibid

⁵³ Ibid, lk 12-13.

avalik huvi ning see on kooskõlas ajakirjanduseetika põhimõtetega. Täpsustavalt on lisatud, et avalikustamine ei tohi olla andmesubjektile ülemääraselt kahjustav. Nimetatud sätte puhul on tegemist erandiga, mis võimaldab isikuandmeid avalikustada ilma andmesubjekti nõusolekuta. See on kompromiss sõnavabaduse ja isikuandmete kaitse vahel. Kaaluda tuleb avalikkuse huvi ja andmesubjekti õigusi.⁵⁴

Ajakirjanduseetika põhimõtted tulenevad isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt peamiselt Eesti Ajalehtede Liidu koostatud Eesti ajakirjanduseetika koodeksis ning selles valdkonnas üldiselt omaks võetud rahvusvahelistest printsiipidest. Eesti ajakirjanduseetika koodeksi p 4.2. ütleb: "Konflikti sisaldava materjali puhul peab ajakirjanik ära kuulama kõik osapooled." Sama koodeksi p-s 4.10. tuuakse välja: „Tsitaatide, fotode, heli- ja videomaterjali kasutamisel originaalist erinevas kontekstis tuleb olla ettevaatlik. Eksitus- ohtlik montaaž, samuti heli või pildi moonutus olgu varustatud asjakohase märke või teadustusega.” Töö kontekstis on oluline ka p-s 4.11. öeldu: „Fotod, fotode allkirjad, pealkirjad, juhtlaused ega saatetutvustused ei või auditooriumi eksitada.”

Pooldan Riigikohtu seisukohta, mille kohaselt⁵⁵ on üldjuhul keelatud kasutada isiku kujutist juhuslikus seoses kajastatava päevasündmusega. Avalikkuse huvi võib lugeda põhjendatuks, kui pannakse toime tõsine õigusrikkumine, millest teavitamine on üldsuse huvides, eelkõige selliste õigusrikkumiste avastamiseks või ärahoidmiseks tulevikus. Isiku kujutist ilma tema loata võib aktuaalse päevasündmuse kajastamisel kasutada ainult sellisel juhul, kui päevasündmus puudutab antud isikut ning avalikkuse huvi kaalub üles isiku huvi. Isiku kujutise ilma nõusolekuta kasutamine ei ole üldjuhul õigusvastane ka siis, kui isik ise asetab end teadlikult olukorda, mille korral võib eeldada tema kujutise kasutamist, näiteks osalemine pressis poolt kajastataval seltskonnaüritusel. Lubatuks muutub kujutise kasutamine siis, kui kujutist ei ole võimalik ära tunda.

Leian, et kujutise salvestamise ja avaldamise puhul ajakirjanduslikul eesmärgil võiks lähtuda eeldusest, et üldiselt isikud ei soovi, et nende kujutist jäädvustatakse ja avaldatakse. Avaldamine võiks olla põhjendatud ilma nõusolekuta vaid väga kaaluka avalikkuse huvi tõttu ja isikute puhul, kes lähtuvalt oma tööst püsivad avalikkuse tähelepanus (näiteks poliitikud). Rohkem kui tavaks võiks kasutada kujutise muutmist selliseks, et konkreetne isik ei ole äratuntav. Meediavõimaluste avarumine on minu arvates oluliselt vähendanud indiviidi

---

⁵⁴ Ibid, lk 13-15.

⁵⁵ RKTk 13.01.2010, 3-2-1-152-09.

õigust eraelu puutumatusel. Liiga kergekäeliselt kaldutakse kujutise avalikustamisel tähtsustama avalikkuse õigust saada informatsiooni.

Õigus kujutise salvestamiseks ja kasutamiseks ilma isiku nõusolekuta tuleneb lisaks IKS-le ka teistest seadustest. VÕS § 1046 lg 2 on sarnane IKS § 11 lg-ga 2. VÕS § 1046 lg 2 kohaselt ei ole kujutise kasutamine õigusvastane, kui rikkumine on õigustatud, arvestades muid seadusega kaitstud hüvesid ja kolmandate isikute või avalikkuse huve. Sarnaselt IKS nimetatud sättele tuleb sellisel juhul õigusvastasuse tuvastamisel lähtuda erinevate kaitstud hüvede ja huvide võrdlevast hindamisest.

Eraldi on VÕS kommentaarides välja toodud avaliku elu tegelane kui erand. Isiku kujutise avaldamine ilma tema nõusolekuta võib olla lubatav avaliku elu tegelaste korral.⁵⁶ Muude isikute puhul on kujutise ilma nõusolekuta avaldamine lubatud isikuga seotud aktuaalse päevasündmuse kajastamise korral, juhul kui kujutise avaldamine on päevasündmuse kajastamisel vajalik ja avalik huvi kaalub ülesse puudutatud isiku huvi.⁵⁷ Avaliku elu tegelastega seotud kujutisõigus on erandlik ja muudab hindamiskriteeriumid veelgi komplitseeritumaks. Avaliku elu tegelaseks nimetatakse isikut, kelle suhtes on avalikkusel õigustatud huvi ja õigus teada, kuidas ta käitub avalikes olukordades.⁵⁸ Kuigi põhiseaduse § 12 järgi on kõik seaduse ees võrdsed, tunnistab Riigikohus EIK praktikas tunnustatud ajakirjanduse kõrgendatud huvi avaliku elu tegelaste vastu. Kohtupraktikas on leitud, et avaliku elu tegelastel tuleb taluda põhjendamatut avalikku kriitikat enam kui tavalisel isikul.⁵⁹ See aga ei põhjenda negatiivse hinnangu andmist avaliku elu tegelasele üksnes tema professiooni, erakonna vmt alusel, kuna selline käitumine ei saa olla avalikkuse huvides.⁶⁰

Riigikohus rõhutab, et Eestis puudub avaliku elu tegelase legaalse definitsioon.⁶¹ Saksa õiguses on traditsiooniliselt eristatud absoluutset avaliku elu tegelast (*absolute Personen der Zeitgeschichte*) ja suhtelist avaliku elu tegelast (*relative Personen der Zeitgeschichte*). Suhtelise avaliku elu tegelase all peetakse silmas isikut, kelle vastu on avalikkusel huvi seoses konkreetse sündmusega (näiteks seoses loodusõnnetusega). Absoluutne avaliku elu tegelane on aga isik, kelle kõigi tegemiste vastu tuntakse huvi, hoolimata konkreetsest sündmusest.⁶² Absoluutsed avaliku elu tegelased, nagu näiteks riigipead, võivad võrreldes tavainimese ja ka

⁵⁶ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi. (koost). Võlaõigusseadus III § 1046 p. 3.4.

⁵⁷ RKTK 13.01.2010, 3-2-1-152-09.

⁵⁸ R. Keenan, lk. 110-115.

⁵⁹ RKTK 30.10.1997, 3-2-1-123-97.

⁶⁰ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi (koost). Võlaõigusseadus III § 1046 p. 3.2.

⁶¹ RKTK 26.08.1997, 3-1-1-80-97.

⁶² G. Brüggemeier, A. C. Ciacchi, P. O'Callaghan (Editor), lk 287-289.

suhtelise avaliku elu tegelasega eeldada vähem privaatsust.⁶³ Saksa õiguses on KUG §-is 22 sätestatud, et isiku kujutist võib kasutada vaid isiku nõusolekul. Juhul, kui on tegemist lähiajalooga seotud tegelasega, võib kujutist kasutada ilma isiku nõusolekuta. Lähiajalooga seotud tegelaste hulka kuuluvad näiteks monarhid, riigipead, poliitikud.⁶⁴

Ilma nõusolekuta on kujutise kasutamine lubatud KUG § 23 juhtudel.

1. Tegemist on isikuga lähiajaloost (lg 1 p 1).
2. Olustiku või maastiku piltidele jäänud isikute puhul (lg 1 p2).
3. Tegemist on avaliku sündmusega (lg 1 p 3).
4. Kunstilistel põhjustel tehtud piltidel kujutatud isikute puhul (lg 1 p 3).

KUG § 23 lg 1 p-st 1 tulenev õigus nõusolekuta kujutise kasutamiseks ei ole piiramatu õigus. KUG § 23 lg 2 sätestab, et kujutise avaldamine on keelatud, kui kujutatava isiku muud huvid kaaluvad ülesse KUG § 23 lg 1 p-st 1 tuleneva õiguse. Seega peab ka avaliku elu tegelaste puhul kaaluma muude seadusest tulenevate õiguste tähtsust.

Isiku privaatsuse kaitse on üks olulisemaid õiguseid, mille kaitsmist on Saksa õiguses tähtsustatud juba alates 1954. aastast.⁶⁵ Kohtuasjas „*Von Hannover vs Saksamaa*” esitas Monaco printsess Caroline süüdistuse seoses Saksa meedias avaldatud fotode eraelulise sisuga, soovides lõpetada fotode avaldamise tulevikus. Saksa Liitvabariigi ülemkohus (*Bundesgerichtshof*) leidis, et kuna tegemist on absoluutse avaliku elu tegelasega ja kõik fotod on tehtud avalikus ruumis, peab ta taluma antud fotode avalikustamist. Asi läks edasi EIK-sse, mis leidis, et printsess Carolinel oli eraelulistes toimetustes õigustatud ootus privaatsusele. Kohus märkis, et ainuüksi avaliku elu tegelaseks olemine ei õigusta tungimist eraellu („*Von Hannover vs Saksamaa*”⁶⁶).

Pärast EIK otsust asjas „*Von Hannover vs Saksamaa*”⁶⁷ kasutas Saksa Liitvabariigi ülemkohus võimalust ja hindas ümber oma senised seisukohad kujutise õiguse osas. Varem tähtsustati enam asjaolu, et tegemist on avaliku elu tegelasega (nii suhtelise kui absoluutse avaliku elu tegelasega). EIK otsuse järgselt omistatakse otsuse langetamisel enam tähtsust

---

⁶³ C. Coors. lk 527-538.

⁶⁴ B. S. Markesinis, H. Unberath., lk. 445.

⁶⁵ Ibid, 446.

⁶⁶ Euroopa inimõiguste kohtu 24. juuni 2004. a otsus asjas nr 59320/00: *Von Hannover vs Saksamaa*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?fulltext=\[von+hannover+v+Germany\]&itemid=\[001-61853\]](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?fulltext=[von+hannover+v+Germany]&itemid=[001-61853]), 2. mai 2013.

⁶⁷ Euroopa inimõiguste kohtu 24. juuni 2004. a otsus asjas nr 59320/00: *Von Hannover vs Saksamaa*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?fulltext=\[von+hannover+v+Germany\]&itemid=\[001-61853\]](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?fulltext=[von+hannover+v+Germany]&itemid=[001-61853]), 2. mai 2013.

sündmuse sisule. Enam ei ole oluline, kas tegemist on lähiajaloo tegelasega, vaid kas tegemist on olulise lähiajaloo sündmusega. Otsuse langetamisel on määrava tähtsusega, kas sündmuse puhul, millega seoses kujutis avalikustatakse, on avalikkusel õigustatud ootus teada saada või mitte. Näiteks peetakse õigustatuks info ja kujutise avaldamist seoses monarhi haigusega, samas kui puhkusefotod on liigne eraellu tungimine.⁶⁸

Avaliku elu tegelaste pilti võib kasutada, kui tegemist on avaliku huviga, kuid kujutise kasutamine ilma nõusolekuta on keelatud ärilistel eesmärkidel. Näiteks kohtuasjas „*Kahn vs Electronic Arts GmbH*”⁶⁹ sai õiguse O. Kahn, kuna tema nime ja kujutist kasutati ärilisel eesmärgil arvutimängus. Samas ollakse seisukohal, et isiku kujutist (ka tuntud isiku oma) võib kasutada hariduslikul eesmärgil. Näiteks on lubatud tuntud tennisisti Boris Beckeri kujutiste kasutamine tennisõpiku kaanel.⁷⁰ Ärilistel eesmärkidel kujutise kasutamisel on üldreeglina vajalik isiku nõusolek, välja arvatud juhtudel, kui on ülekaalukas avalikkuse huvi.⁷¹

Erinevalt EIK „*Von Hannover vs Saksamaa*” lahendist, kus eraelulisi tegemisi kajastavate fotode avaldamise keelamiseks anti õigus, tasub märkimist Suurbritannia Lordidekoja apellatsioonikohtu (*Appeal Committee of the House of Lords*) otsus asjas „*Naomi Campbell vs The Mirror Group Newspaper*”⁷². Tuntud modelli kohta avaldati ajalehes foto, millel ta väljub narkootiliste ainete võõrutusravi asutusest natuke pärast seda, kui Naomi Campbell oli kinnitanud, et ta ei ole narkootiliste ainete sõltlane. Lisaks fotole ilmus ka samateemaline artikkel ajalehes *The Mirror*. Antud asjas leidis üks kohtunikest⁷³, et kui Naomi Campbelli oleks pildistatud igapäevaseid toiminguid tegemas, ei oleks temal kui avaliku elu tegelasel olnud õigustatud eeldada privaatsust avalikus kohas. Samale asjaolule rõhus ka *The Mirror Group Newspaper* – isik, kes püüab teadlikult saavutada avalikkuse tähelepanu, peab eeldama

---

⁶⁸ C. Coors, lk 527-538.

⁶⁹ Hamburgi apellatsioonikohtu 13. jaanuar 2004.a otsus asjas nr 7 U 41/03: *Kahn vs Electronic Arts GmbH*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://dejure.org/dienste/vernetzung/rechtsprechung?Gericht=OLG%20Hamburg&Datum=13.01.2004&Aktenzeichen=7%20U%2041/03>, 2. mai 2013.a.

⁷⁰ O. Weber. Human Dignity and the Commercial Appropriation of Personality: Towards a Cosmopolitan Consensus in Publicity Rights? - *SCRIPTed - A Journal of Law, Technology & Society*, March 2004/ 1/ 1, lk 160-204.

⁷¹ C. Benson jt., lk 13-15.

⁷² Suurbritannia Lordidekoja apellatsioonikohtu 6. mai 2004.a otsus asjas nr [2004] UKHL 22: *Naomi Campbell vs The Mirror Group Newspaper*, Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040506/campbe-1.htm>, 2. mai 2013.

⁷³ Baroness Hale.

madalamat privaatsust ka eraelulisi toiminguid tehes. Kuna antud lahendi asjaolud olid seotud delikaatsete isikuandmetega, võis Naomi Campbell eeldada eraelu kaitset.⁷⁴

Lordidekoja apellatsioonikohus otsustas, et *The Mirror Group Newspaperil* oli õigus avaldada fakt, et tuntud modell on hoolimata oma varasematest ütlemistest võõrutusravil, aga täiendavat informatsiooni antud asja kohta ei oleks tohtinud avaldada, kuna tegemist on delikaatsete isikuandmetega. Kohus lõi olukorra, kus eristatakse privaatset ja mitteprivaatset informatsiooni. Eestis on analoogseks sätteks IKS § 4 lg 2, mis loetleb delikaatsed isikuandmed.

Eraldiseisvad probleemid on tõusnud seoses avaliku elu tegelaste lähedastega. Kui avaliku elu tegelane ise võib eeldada kõrgendatud avalikkuse huvi, siis pereliikmetel võiks siiski säilida õigustatud ootus eraelu kaitsele. Asjas „*Murray vs Big Pictures (UK) Ltd*”⁷⁵ kaebas raamatu „Harry Potter” autor J. K. Rowling (tegelik nimi Joanne Murray) selle peale, et ajakirjas avaldati foto temast ja tema pojast, kus nad teevad oma igapäevaseid toiminguid. Suurbritannia apellatsioonikohtu tsiviilkolleegium (*England and Wales Court of Appeal*) ütles, et liikudes avalikus ruumis (tänaval) ei ole hoolimata „*Von Hannover vs Saksamaa*” asjast mõistlik eeldada privaatsust. Antud asjas ei saa nõuda, et luuakse lastele täielik pressivaba tsoon. Ainult sellest, et oled laps, ei piisa pressivaba tsooni loomiseks. Laste kujutise nõusolekuta kasutamisel on vaja samuti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklite 8 (igapähele on õigus eraelu puutumatusse) ja 10 (õigus sõnavabadusele) kaalumist. Lõpplahendina leidis kohus, et kaaludes asjaolusid ja arvestades seda, et fotol olnud isik oli alaealine ning et tegemist oli igapäevaelulise situatsiooniga, on fotode avaldamise puhul tegemist eraellu tungimisega.⁷⁶ EIK praktikas ei ole kedagi avaliku elu tegelaseks tunnistanud põhjusel, et ta on avaliku elu tegelase pereliige (abikaasa, elukaaslane, laps) või muu talle lähedane isik.⁷⁷

Senised kirjeldatud lahendid olid kõik seotud avalikus ruumis ülesse võetud fotode avaldamisega. Max Mosley kaebas Suurbritannias kohtusse *News Group Newspapers Ltd*, kuna ajalehe veebiväljaanne avaldas kõmulise loo koos videomaterjaliga selle kohta, kuidas Max Mosley peab kodus natsistlikus temaatikas intiimseid pidusid. Antud looga seotud

⁷⁴ Suurbritannia Lordidekoja apellatsioonikohtu 6. mai 2004.a otsus asjas nr [2004] UKHL 22: *Naomi Campbell vs The Mirror Group Newspaper*, Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040506/campbe-1.htm>, 2. mai 2013.

⁷⁵ Suurbritannia apellatsioonikohtu 7. mai 2008.a otsus asjas nr A3/2007/2236: *Murray vs Big Pictures (UK) Ltd*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2008/446.html>, 3. mai 2013.a.

⁷⁶ R. Keenan, lk 110-115.

⁷⁷ RKKK 26.08.1997, 3-1-1-80-97.

sündmused ei toimunud avalikus ruumis, vaid privaatsest. Suurbritannia kõrgema kohtu (*High Court of Justice*) lahend „*Max Mosley vs News Group Newspapers Ltd*”⁷⁸ andis kindla sõnumi, et kui ka avaliku elu tegelane käitub privaatse ruumis ebatavaliselt, on temalgi õigustatud ootus privaatsusele ja sellekohast informatsiooni ei tohi ilma nõusolekuta avalikustada.⁷⁹

Vaatamata kirjeldatud lahendites esile tulnud kohtu soovile pigem kaitsta ka avaliku elu tegelaste õigust eraelu puutumatusele, tuleb avaliku elu tegelasel igal juhul arvestada suurema üldsuse tähelepanu ja võimaliku huviga nende eraelu vastu.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et isiku kujutise nõusolekuta salvestamiseks on mitmeid seadusest tulenevaid võimalusi. Nõusolekuta võib isiku kujutist salvestada isiklikul otstarbel (IKS § 2 lg 1 p 1), avalikus kohas selgelt märgistatud viisil (IKS § 11 lg 8), isiku või vara kaitseks (IKS § 14 lg 3) või ajakirjanduslikul eesmärgil, juhul kui avalikkuse huvi kaalub ülesse üksikisiku huvid (IKS § 11 lg 2; VÕS § 1046 lg 2). Kõrgendatud huviga enda suhtes tuleb arvestada avaliku elu tegelastel. Isiku kujutist võib ilma nõusolekuta kasutada, kui ta annab selleks ise kas tahtlikult või tahtmatult põhjust, ilmudes avalikule üritusele, sattudes ebatavalisse päevasündmusesse, jäädes eriliselt silma avalikus ruumis või püüdes oma tegemistes avalikku tähelepanu. Pooldan EIK seisukohta asjas „*Von Hannover vs Saksamaa*”, mille kohaselt tuleb kujutise nõusolekuta avaldamisel arvestada eelkõige kajastatava sündmuse sisu olulisusega lähiajaloo kontekstis, mitte niivõrd avalikkuse tähelepanuga konkreetse isiku kui avaliku elu tegelase osas. Kõigil isikutel, ka näiteks poliitikutel, võiks hoolimata oma positsioonist või ametist olla võimalus liikuda avalikus ruumis ilma, et seda kui erakordset sündmust kajastataks. Olukorra muudab minu arvates kajastamise vääriliseks sündmuse olulisus ja konkreetse isiku seotus kajastatava sündmusega. Samuti on õigustatud kujutise nõusolekuta kasutamine sündmuste kajastamisel, mille puhul võib eeldada kujutiste salvestamist ja avaldamist (näiteks spordivõistlus).

---

⁷⁸Suurbritannia kõrgema astme kohtu 24. juuli 2008.a otsus asjas nr [2008] EWHC 1777 (QB): *Max Mosley vs News Group Newspapers Ltd*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/QB/2008/1777.html>, 2. mai 2013.

⁷⁹R. Keenan, lk. 110-115.

2.2 Kahju hüvitamine kui õiguskaitsevahend

2.2.1 Varaline kahju

IKS § 23 p 2 kohaselt on andmesubjektil õigus nõuda kahju hüvitamist VÕS-es sätestatud alustel, juhul kui tema õigusi on isikuandmete töötlemisel rikutud. Kahju õigusvastane tekitamine on reguleeritud VÕS 53. peatükis. Antud peatükk reguleerib deliktilise kahju hüvitamise eeldusi. VÕS § 1043 on alusnorm deliktilises vastutuses. Antud normi kohaselt peab teisele isikule õigusvastaselt kahju tekitanud isik kahju hüvitama, kui ta on kahju tekitamises süüdi või vastutab kahju tekitamise eest vastavalt seadusele.

Kujutise nõusolekuta kasutamise korral on tegemist isikuõiguse rikkumisega. Varalise kahju hüvitamist isikuõiguste rikkumise korral reguleerib VÕS § 131. Tegemist on juhuga, kus mittevaralise hüve nagu õigus oma kujutisele rikkumisest tekib varaline kahju. Varalise kahju hüvitamise eeldus on, et on olemas kahju hüvitamise kohustus, mis kujutise nõusolekuta kasutamise korral tuleneb VÕS §-st 1046. VÕS kommentaari kohaselt peetakse varaliseks kahjuks mittevabatahtlikke negatiivseid tagajärgi varalisele seisule.⁸⁰

Varaline kahju koosneb VÕS § 128 lg 2 järgi otsesest varalisest kahjust ja saamata jäänud tulust. Varalist kahju on antud asjades tihti raske tõendada. Kujutisega seotud nõuetes võib varaliseks kahjuks olla näiteks asjaolu, kui isik on ise oma kujutiselt soovinud tulu saada, kuid kostja käitumise tõttu on see tal saamata jäänud.

HMK asus isiku kujutise kaitse osas seisukohale, et VÕS § 1046 lg 1 eesmärk on kaitsta isiku õigust oma kujutisele selleks, et seda ei saaks ära kasutada ärilisel eesmärgil ilma selle eest maksmata. Isikul, kelle kujutist kasutati, on õigus oma kujutisele sarnaselt kaubamärgi funktsiooniga.⁸¹

Lahendis „*Douglas vs Hello*” oleks võinud tekkida saamata jäänud tulu näitlejapaarile, kui neil oleks jäänud müümata õigus kasutada nende kujutist seetõttu, et keegi neid salaja pildistas. Antud asjaoludega seoses kaebas ajakiri OK! koos Douglasega kohtusse ajakirja Hello!, kuna ajakirjal jäi saamata pulmapiltide avaldamise ainuõigusest tulenev tulu.

---

⁸⁰ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi (koost) § 128 p 4.2.1. Võlaõigusseadus I Komm vlj. Tallinn: Juura 2006.

⁸¹ HMK 31.05.2010, 2-08-28642.

Suurbritannia Lordidekoja apellatsioonikohtu otsuse⁸² kohaselt tuli ajakirjal Hello! ajakirjale OK! maksta 1 033 156 £, kuna ajakiri Hello! oli rikkunud fotode avaldamisega ajakirja OK! avaldamise ainuõigust, kusjuures ajakiri OK! maksis näitlejapaarile esialgse fotode avaldamise õiguse eest üks miljon naela.

Hamburgi apellatsioonikohus määras kohtuvaidluses „*Kahn vs Electronic Arts GmbH*”⁸³ FC Bayern Munich väravavaht O. Kahnile kompensatsiooni tema kujutise nõusolekuta kasutamise eest arvutimängus. Antud vaidluses leidis kohus, et O. Kahnil on õigus oma kujutise ja sellest tekkida võivate majanduslike kasude üle.

VÕS § 127 lg 1 sätestab, et kahju hüvitamise eesmärk on kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. Tegemist on diferentsihüpoteesiga, mille puhul võrreldakse tegelikku olukorda hüpoteetilise olukorraga, kus kahju ei oleks tekkinud. Diferentsihüpotees on tihedalt seotud põhjusliku seose kontrollimisega. Kontrollides kahjuhüvitusnõuet selle eesmärgi kaudu, tuvastatakse ka põhjusliku seose olemasolu.⁸⁴

VÕS § 131 alusel tuleb hüvitada tekitatud kulutused, sissetuleku vähenemisest ja edasise majanduslike võimaluste vähenemistest tekkinud kahju. Varalist kahju on aga kujutisega seotud vaidlustes tihti raske tõestada.

2.2.2 Mittevaraline kahju

VÕS loetletud mittevaralise kahju juhtumid on reastatud lähtudes intensiivsusest ja mittevaralise kahju esinemise tõenäosusest. Kõige olulisemateks mittevaralise kahju hüvitamise olukordadeks peetaksegi kehavigastuse või tervisekahjustuse tekitamist, vabaduse võtmist ja muude isikuõiguste rikkumist. Nendel juhtudel tuleb kannatanule mittevaralise kahju hüvitamiseks maksta alati mõistlik rahaline hüvitis. Muudel juhtudel on mittevaralise kahju hüvitamise eeldus veel täiendavate kriteeriumite esinemine. Riigikohus on leidnud, et „selline õigushüvede „gradatsioon” väljendab mh erinevate õigushüvede erinevat hindamist

---

⁸²Suurbritannia Lordidekoja apellatsioonikohtu 18. mai 2005.a. otsus asjas nr [2005] EWCA Civ 595: *Douglas ja OK vs Hello*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2005/595.html>, 2. mai 2013.a.

⁸³Hamburgi apellatsioonikohtu 13. jaanuar 2004.a otsus asjas nr 7 U 41/03: *Kahn vs Electronic Arts GmbH*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://dejure.org/dienste/vernetzung/rechtsprechung?Gericht=OLG%20Hamburg&Datum=13.01.2004&Aktenzeichen=7%20U%2041/03>, 2. mai 2013.a.

⁸⁴P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi (koost). Võlaõigusseadus I, § 127 p 4.1.

ka rahalises mõttes, st juhtudel, kui mittevaralise kahju hüvitamine on ette nähtud piiranguteta (st isikukahju tekitamise juhul), peaks ka väljamõistetavad hüvitised olema üldjuhul suuremad kui juhtudel, kui mittevaralise kahju hüvitamine on piiratud”.

Kujutisega seotud asjade korral langeb oluline rõhk mittevaralisele kahju nõudele. Mittevaralise kahju mõiste tuleneb VÕS § 128 lg-st 5, mille kohaselt on mittevaraliseks kahjuks eelkõige kahjustatud isiku füüsiline ja hingeline valu ning kannatused. Mittevaralise kahju hüvitamise erisused tulenevad VÕS §-st 134. VÕS § 134 lg 2 kohaselt tuleb isikult vabaduse võtmise, kehavigastuse tekitamise, tema tervise kahjustamise või muu isikuõiguse rikkumise korral maksta kahjustatud isikule mittevaralise kahju hüvitiseks mõistlik rahasumma.

Nõudes varalise kahju hüvitamist, tuleb kahjustatud isikul üldjuhul kahju olemasolu ja selle suurust tõendada. Kuna mittevaralise kahju tõendamine ei ole võimalik, piisab sellest, kui tõendatakse ajaolud, mille puhul seadus võimaldab mittevaralise kahju hüvitamist nõuda.⁸⁵

VÕS varasema redaktsiooni⁸⁶ järgi tuli § 134 lg 2 kohaselt isikule mittevaraline kahju hüvitada üksnes juhul, kui rikkumise raskus, eelkõige kehaline või hingeline valu, seda õigustas. Vanale VÕS redaktsioonile tuginev kohtupraktika leidis, et hoolimata sellest, et iga isikliku õiguse rikkumisega kaasneb psüühilise seisundi kahjustumine⁸⁷, ei saa rahalise hüvitise määramisel olla aluseks vaid hingelised üleelamised, piinlikkustunne ja ajutine meelolu langus.⁸⁸ Uue regulatsiooni valguses on olukord muutunud – alati tuleb õigusvastase isikuõiguse rikkumise korral mittevaralise kahju hüvitamiseks maksta kompensatsiooni.

Pooldan riigikohtu seisukohta, et iga isikliku õiguse rikkumisega kaasneb psüühilise seisundi kahjustumine⁸⁹. Seetõttu leian, et mittevaralise kahju kompenseerimine on iga isiklike õiguste rikkumise puhul põhjendatud. Varasema regulatsiooni puhul võisid kannatanud jääda sageli tõhusa õiguskaitseta. Uue regulatsiooni kasutuselevõtt muudab võimalikuks mittevaralise kahju nõude rahuldamise enamate vaidluste puhul. Kujutise nõusolekuta kasutamise puhul on tõenäoline olukord, kus varaline kahju on väike või ei teki seda üldse, samas kui kujutise kasutamisest tekkinud mittevaraline kahju võib olla väga suur. Isikud on enamasti tundlikud oma kujutise kasutamise osas. Kujutise omanikule mittesobilikus vormis kujutise kasutamine toob enamasti kaasa valu ja kannatusi, mille hüvitamist pean põhjendatuks.

---

⁸⁵ Ibid § 128 p 4.4.

⁸⁶ RT I, 05.04.2013, 3.

⁸⁷ RKTK 17. oktoober 2001. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-105-01.

⁸⁸ RKTK 11. veebruar 2004. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-11-04.

⁸⁹ RKTK 17. oktoober 2001. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-105-01.

Mittevaralise kahju hüvitamise suuruse määrab kohus VÕS § 127 lg 6 ja TsMS⁹⁰ § 233 lg 1 kohaselt diskretsiooni alusel. Hüvitise suuruse määramisel arvestab kohus rikkumise laadi ja raskust, rikkuja süüd ning selle astet, poolte majanduslikku olukorda, kannatanu enda osa kahju tekkimises jt asjaolusid, millega arvestamata jätmine võiks kaasa tuua ebaõiglase hüvitise määramise.⁹¹ Tulenevalt VÕS § 134 lg-st 5 tuleb mittevvaralise kahju hüvitise määramisel arvestada rikkumise raskust ja ulatust ning kahju tekitaja käitumist ja suhtumist kahjustatud isikusse pärast rikkumist.

VÕS § 1047 lg 4 annab võimaluse nõuda avaldatud ebaõigete andmete ümberlükkamist või parandamist. VÕS § 1047 lg 4 järgi võib kannatanu ebaõigete andmete avaldamise korral nõuda, et tema andmete avaldamise eest vastutav isik andmed ümber lükkaks või avaldaks omal kulul paranduse, sõltumata sellest, kas andmete avaldamine oli õigusvastane. Riigikohus on oma lahendis⁹² leidnud, et isiku kujutise õigustamatut kasutamist ei ole aga võimalik ümber lükata, seega langeb kujutise mitteõigustatud kasutamise korral ära võimalus kasutada ümberlükkamist kui õiguskaitsevahendit.

VÕS § 134 lg 6 annab isiku nime või kujutise õigustamatu kasutamise, eraelu puutumatuse või muu sarnase isikuõiguse rikkumise korral võimaluse, et mittevvaralise kahju hüvitise määramisel arvestatakse lisaks ka vajadust mõjutada kahju tekitajat hoiduma edasise kahju toimepanemisest, võttes seejuures arvesse kahju tekitaja varalist seisundit. VÕS § 134 lg 6 puhul on diskuteeritud, kas see sätestab karistusliku kahjuhüvitise.⁹³ VÕS muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas on öeldud, et tegemist on kahju hüvitamise ennetava funktsiooniga.⁹⁴ Karistuslik kahjuhüvitis tähendab sisuliselt seda, et lisaks varalise või mittevvaralise kahju hüvitamisele karistatakse kahju tekitajat, et ära hoida uusi õigusrikkumisi. Tegemist on Anglo-Ameerika õigusele iseloomuliku instituudiga, mis on esindatud nüüd ka Eesti õiguses.⁹⁵ Kuna karistamine kui selline peaks kuuluma riigi ja kriminaalõiguse ainupädevusse, nähakse karistuslike kahjuhüvitiste kasutuselevõttus tsiviil- ja karistusõiguse väljakujunenud piiride hägustumist Eesti õiguses.⁹⁶

---

⁹⁰ RT I 2005, 26, 197.

⁹¹ RKTK 13.01.2010, 3-2-1-152-09.

⁹² RKTK 13.01.2010, 3-2-1-152-09.

⁹³ K. Sein. Kas Eesti õiguses tuleks lubada karistuslikke kahjuhüvitisi? – *Juridica* 2008/2, lk 94.

⁹⁴ Ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri nr 656 SE II. Arvutivõrgus. Kättesaadav:

http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems2&eid=886980 1. mai 2013.a

⁹⁵ J. Lahe. Punitive Damages in Estonian Tort Law? – *Journal of European Tort Law* 2011/2, lk 288

⁹⁶ *Ibid*, 288.

Karistusliku kahjuhüvitise miinuseks on asjaolu, et kahjuhüvitise suurus on raske ennustada ning tihti on otsus emotsioonidel põhinev. Üldiselt ollakse seisukohal, et karistuslikud kahjuhüvitised Mandri-Euroopa õigustraditsiooni ei sobitu⁹⁷ ja ka Eesti õiguse seisukohast ei peeta karistuslike kahjuhüvitiste kasutuselevõttu sobivaks lahenduseks.⁹⁸

Kokkuvõtteks võib öelda, et kehtiva VÕS § 134 lg 2 kohaselt tuleb iga isikuõiguse rikkumise korral mõista välja hüvitis mittevaralise kahju eest, kusjuures rikkumine ei pea seejuures olema oluline.

2.3 Õigus nõuda kahju tekitamise lõpetamist ja keelamist tulevikus

Lisaks kahju hüvitamise nõudele on isikul, kelle kujutist on ilma nõusolekuta kasutatud, võimalik nõuda VÕS § 1055 lg 1 alusel:

1. Kahju tekitamise lõpetamist.
2. Kahju tegemisega ähvardamise korral sellest hoidumist.

Tegemist on täiendava õiguskaitsevahendiga. VÕS § 1055 lg 1 esimeses lauses sõnastatud kahjustava tegevuse lõpetamise nõuet tuleb käsitleda ka kui kahjustavast tegevusest hoidumise nõuet tulevikuks.⁹⁹ Näiteks kui kohus keelab teatud isiku kujutise kasutamise reklaamis, ei piisa ainult hetkel levitatud reklaamide eemaldamisest, vaid sama kujutise kasutamisest tuleks hoiduda ka tulevikus.

Ähvardamiseks tuleb VÕS § 1055 lg 1 esimese lause tähenduses lisaks tahtlikule ähvardamisele lugeda ka soodustava olukorra loomist ja kestmise võimaldamist.¹⁰⁰ Kujutise kasutamise kontekstis võiks soodustavaks olukorraks olla näiteks see, kui arvutis, mida kasutavad mitmed isikud, hoitakse tundliku infoga fotosid või videoid. Nii võib nendele tekkida juurdepääs isikutel, kes võivad seda andmesubjektile ebasoodsalt ära kasutada.

VÕS § 1055 lg 1 alusel ei ole nõude esitamisel eelduseks süü, mistõttu ei ole oluline ka rikkuja deliktivõimelisus. Samas tulenevad keelu rikkumise sanktsioonid karistusõigusest, mis

---

⁹⁷ K. Sein, lk 95.

⁹⁸ J. Lahe, lk 293.

⁹⁹ K. Sein, lk 101.

⁹⁹ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi (koost). Võlaõigusseadus III, § 1055 p. 3.1.

¹⁰⁰ Ibid

omakorda eeldab süüvõimelisust. Sellest tulenevalt ei saa süüvõimetute rikkujate suhtes antud sanktsioone rakendada.¹⁰¹

Keelates kujutise kasutamist või sellega ähvardamist, on oluline keelatava tegevuse täpne määratlemine. Kuna kohtuotsus peab TsMS § 442 lg 5 kohaselt olema täidetav, ei tohiks tegevus, mille tegemist keelatakse, jääda ebamääraseks. Oluline on, et tegevus, mis tuleb lõpetada ja mille sooritamine tulevikus keelatakse, määratletaks võimalikult täpselt.¹⁰²

VÕS § 1055 lg-st 2 tuleneb teatud tingimustel õigusrikkumise talumise kohustus. Selle kohaselt tuleb taluda avalikust huvist tingitud mõistlikku rikkumist. Sellises olukorras on isikul õigus nõuda hüvitist. VÕS § 1055 lg 2 viitab taas kord üksikisiku ja kolmandate isikute või avalikkuse huvide kaalumise vajadusele.¹⁰³ Antud sättest tulenevalt võib jätkata kujutise kasutamist, kui see on põhjendatud avalikkuse huviga.

Asjas „*Von Hannover vs Saksamaa*”¹⁰⁴ pöördus printsess Caroline kohtusse just sooviga ennetada fotode ilmumist ajalehes ja keelata nende ilmumist tulevikus. Saksa Liitvabariigi Konstitutsioonikohus leidis, et kuna tegemist on avaliku elu tegelasega, tuleb temal eraelu puutumatus õiguse riivet taluda.

3. Alusetust rikastumisest tulenevad nõuded isiku kujutise nõusolekuta kasutamise korral

3.1 Rikkumiskondiktsiooni eeldused

Alusetu rikastumise sätete alusel tekib nõude esitamise vajadus eelkõige olukorras, kus ilma nõusolekuta kasutatakse isiku kujutist ja teenitakse kujutise kasutamise tulemusel tulu. Üheks näiteks on foto avaldamine ajalehes, mille müügist teenivad ajalehe omanikud tulu. Sellisel juhul võib kujutise omanik esitada ajalehe vastu alusetu rikastumise nõude.

Kujutise nõusolekuta kasutamise korral on tegemist mittesoorituskondiktsiooniga, mille puhul on alusetu rikastumine toimunud muul viisil kui soorituse läbi. Mittesoorituskondiktsiooni

---

¹⁰¹ Ibid

¹⁰² P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi (koost). Võlaõigusseadus III, § 1055 p. 3.1.

¹⁰³ Ibid § 1055 p. 3.3.

¹⁰⁴ Saksa Liitvabariigi Konstitutsioonikohtu 15. detsember 1999.a otsus asjas nr 1 BvR 653/96: *Von Hannover v. Saksamaa*. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?%7B%22dmdocnumber%22%3A%5B%22699729%22%5D%2C%22display%22%3A%5B0%5D%7D>, 2. mai 2012.a.

reguleerib VÕS 52. peatüki 3. ja 4. jagu, §-id 1036–1042. Kujutise kasutamise kontekstis on oluline VÕS § 1037 lg 1.

VÕS § 1037 reguleerib hüvitusnõuet, mis tuleneb isiku õiguse rikkumisest. Sellist nõuet nimetatakse rikkumiskondiktsiooniks. Antud sätte eesmärk on üldjuhul rikkumise teel saadu hariliku väärtuse hüvitamine. Rikkumiskondiktsiooniga ei kaasne alati esialgse olukorra taastamine, vaid eesmärgiks on rikastumise kõrvaldamine väärtuse osas, mis ei kuulu rikastunud isikule.¹⁰⁵

Võlaõigusseaduse § 1037 lg 1 alusel on nõude rahuldamise eeldus see, et on rikutud kujutise omaniku nõusolekuta tema õigust oma kujutisele ning et rikkumise teel on rikkuja kujutise omaniku arvel rikastunud, st saanud midagi, millel on harilik väärtus. Kusjuures kahju hüvitamine ei sõltu rikkumise süülisusest. Oluline ei ole see, kas rikkuja tegu oli õigusvastane, kas ta oli juhtunud süüdi või kas rikastumist põhjustavaks teoks oli tema enda tegu. VÕS § 1037 lg 1 mõtte kohaselt peab toimuma vara omastamine kannatanu arvel, st rikkuja saab vara, mida õiguse kohaselt oleks pidanud saama kannatanu.¹⁰⁶

Rikkumiskondiktsiooni nõude korral on oluline eristada, kas rikkuja oli pahauskne või mitte. VÕS § 1038 esimese lause järgi ei vastuta isik, kes ei teadnud ega pidanudki teadma rikkumise õigustamatusest, juhul kui tema rikastumine on ära langenud ajaks, millal ta sai teada tema vastu nõude esitamisest või pidi sellest teada saama. Pahauskne rikkuja peab vastavalt VÕS §-le 1039 lisaks rikkumise teel saadu harilikule väärtusele välja andma ka rikkumisega saadud tulu.¹⁰⁷

Rikkumiskondiktsiooni omapäraks on veel asjaolu, et see annab õiguse rikkumise korral võimaluse nõuda hüvitust sõltumata sellest, kas õiguse omaja kandis rikkumise läbi kahju.¹⁰⁸ Näiteks kui raamatu kaanel kasutatakse isiku kujutist ilma nõusolekut küsimata ja antud raamatu müügist teenitakse tulu, ei pruugi raamatu kaanel oleval isikul sellest varalist kahju tekkida.

Saksa kohtupraktika on asunud seisukohale, et üldjuhul ei ole kujutisel väärtust. Väärtus on vaid nende isikute kujutisel, kes seda turustavad. Sellest tulenevalt rahuldatakse rikkumiskondiktsiooni alusel esitatud nõue vaid juhul, kui isik, kelle õiguseid on rikutud, turustab või plaanib turustada oma kujutist. Sellisel juhul saaks kujutise kasutamise eest

¹⁰⁵T. Tampuu Alusetu rikastumise õigus võlaõigusseaduses. Lühülevaade. – Juridica 2002/7, lk. 459.

¹⁰⁶RKTK 16.05.2007, 3-2-1-46-07.

¹⁰⁷T. Tampuu., lk 463-465.

¹⁰⁸Ibid

hüvitamist vaid tuntud isikud, mitte aga tavaline inimene. Pooldan siin Tampuu¹⁰⁹ ja Schlechtriemi¹¹⁰ seisukohta, et iga isiku kujutisel on väärtus ja igaühel on õigus nõuda hüvitist rikkumiskondiktsiooni alusel. Minu arvates on ka nendel isikutel, kes ei plaani oma kujutist turustada, võimalik kujutise kasutamisest tulu teenida. Näiteks võib vaid ühes lehes ilmunud olulise uudislooga kaasnenud kujutise kasutamine tuua ajalehele tulu. Seega võiks ka isik, kelle kujutist kasutati, sellest tulu teenida. Eeldusel, et kirjastaja oli pahauskne, võiks kujutatud isik tulu väljaandmist nõuda VÕS § 1039 alusel.

3.2 Rikkumiskondiktsioonist tuleneva nõude ulatus

VÕS § 1037 lg 1 sätestab, et rikkunud isik (rikkuja) peab õigustatud isikule hüvitama rikkumise teel saadu hariliku väärtuse. VÕS § 1037 lg 3 esimese lause kohaselt hinnatakse väärtust rikkumise aja seisuga.

VÕS § 1037 võimaldab absoluutse õiguse (mh isiksusõiguse nagu õiguse oma kujutisele) rikkujalt välja nõuda rikkumise teel saadu harilik väärtus ja rikkuja pahauskuse korral ka rikkumisest saadud tulu (VÕS § 1039). Rikkujalt, kes teadis oma õigustuse puudumisest või pidi sellest teadma, võib õigustatud isik nõuda VÕS § 1039 esimese lause järgi lisaks saadu harilikule väärtusele ka rikkumisega saadud tulu väljaandmist, st rikkumisega tegelikult saadu väljaandmist, isegi kui see ületab saadu harilikku väärtust.

Küsitav on, kuidas hinnata kujutise harilikku väärtust. Näiteks võiks seda teha läbi olukorra, kus antud kujutise kasutamise eest oleks tavatingimustel tasu makstud. Kasutades isiku kujutist reklaamis ilma tema nõusolekuta võiks isikul olla õigus saada kujutise reklaamis kasutamise eest makstav harilik summa. Hariliku väärtuse summa sõltub sellest, kas tegemist on isikuga, kes kasutab oma kujutist ärilistel eesmärkidel või mitte. Leian, et iga isiku kujutisel on väärtus. Isiku puhul, kes kasutab või plaanib kasutada oma kujutist turustamise eesmärgil, on kujutise kasutamise harilik väärtus ilmselt suurem kui isikul, kes oma kujutist ei turusta. Hoolimata sellest, kas isik tegeles oma kujutise turustamisega või plaanis sellega tegelema hakata, tuleb VÕS § 1039 alusel pahauskuse korral rikkujal õigustatud isikule lisaks saadu harilikule väärtusele ka rikkumisega saadud tulu välja anda.

---

¹⁰⁹ Ibid

¹¹⁰ P. Schlechtriem. Privacy, Publicity and Restitution of Wrongful Gains: Another New Economy? Oxford University Comparative Law Forum 3 at ouclf.iuscomp.org, 2001. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://ouclf.iuscomp.org/articles/slechchtriem.shtml>, 2. mai 2013.a.

Kokkuvõte

Isiku kujutiseks on kõigis võimalikes vormides andmed, mille abil on võimalik isikut visuaalselt tuvastada. See kätkeb endas kujutist nii pildis kui ka liikuvast pildis. Õiguslikus mõttes on oluline asjaolu, et isik ja kujutis oleksid omavahel seotud ehk kujutise abil oleks võimalik tuvastada üks konkreetne isik.

Õigus oma kujutisele on isiklik õigus, mis on reguleeritud VÕS § 1046 lg-ga 1, mille esimese lause järgi on isiklikud õigused eelkõige isiku au ja väärikus; isiku õigus oma nimele ja kujutisele; isiku õigus eraelu puutumatusele ja sarnased isikuõigused. VÕS § 1046 lg 1 kohaselt on õigus oma kujutise üle isiklik õigus, mis välistab selle õigustamatu ehk ilma isiku loata kasutamise. Seega kuulub õigus oma kujutisele isiklike õiguste hulka ja on seadusega kaitstud.

Õigus oma kujutisele tuleneb ka PS-st. PS § 19 lg 1 kohaselt on õigus vabale eneseteostusele igaühel. PS § 26 esimene lause aga sätestab igaühe õiguse perekonna- ja eraelu puutumatusele. Nendest kahest PS sättest lähtuvalt on igal isikul õigus määrata oma kujutise kasutamine ise. PS §-st 26 tuleneva eraelu kaitse normi kasutus sõltub sellest, kuidas sisustada mõiste „eraelu”. Oluline on selle juures, et milliseid tegevusi ja keskkondi peetakse eraeluga seotuks ja antud normi poolt kaitstuks.

Õigus oma kujutisele ei ole piiranguteta õigus. Piirangud tulenevad muu hulgas PS § 19 teisest lausest, mille kohaselt tuleb vaba eneseteostuse realiseerimisel austada ja arvestada teiste inimeste õigusi ja vabadusi ning järgida seadust. Samuti tuleneb piirang PS §-st 26, mille alusel võib õigust perekonna- ja eraelu puutumatusele piirata seaduses sätestatud juhtudel ja korras tervise, kõlbluse, avaliku korra või teiste inimeste õiguste ja vabaduste kaitseks, kuriteo tõkestamiseks või kurjategija tabamiseks. Täiendavalt piirab õigust oma kujutisele VÕS § 1046 lg 2. Selle järgi ei ole isikliku õiguse rikkumine õigusvastane, kui rikkumine on õigustatud, arvestades muid seadusega kaitstud hüvesid ja kolmandate isikute või avalikkuse huve. Seega on õigus oma kujutisele piiratud kolmandate isikute ja avalikkuse huvidega.

Saksamaal on õigus oma kujutisele sarnaselt Eestiga isiklik õigus, mis on kaitstud (BGB § 823 (1)). Isikuõiguste hulka kuuluvad eelkõige väärikus ja au, aga ka õigushüved nagu

eraelu, elulookirjeldus, isiku määramisõigus oma keha üle ning isiku kujutamine avalikkuses ja selle jäädvustamine pildi ja nime abil.

Suurbritannias on kujutisega seotud õigus arenenud läbi kohtulahendite. Õigus oma kujutisele on tihedas seoses õigusega eraelu puutumatusele. Eraelu puutumatuse õigusest tulenevad omakorda võimalused kasutada oma kujutist tulu teenimise eesmärgil. Suurbritannias kasutatakse kujutisega seotud nõuetes HRA 1998 artikli 8 lg-eid 1 ja 2, isikuandmete kaitseks loodud Suurbritannia isikuandmete kaitse seadust (*Data Protection Act 1998*) ja konfidentsiaalsuse kuritarvitamise doktriini (*doctrine of breach of confidence*). Konfidentsiaalsuse kuritarvitamisest (*breach of confidence*) võib Suurbritannias tekkida tsiviilnõue. Konfidentsiaalsuse kuritarvitamisest tekkiv nõue on enamasti seotud ärilise info avalikustamisega, aga see võib tekkida ka seoses personaalse info avalikustamisega.

Selleks, et isiku kujutist kasutada, on tulenevalt IKS § 10 lg-st 1 vaja tema nõusolekut. Õigus oma kujutisele ei ole piiramatu õigus. Piirangud tulenevad PS § 19 teisest lausest, PS §-st 26 ja VÕS § 1046 lg-st 2. Sellest lähtuvalt võib ilma isiku nõusolekuta kujutist kasutada juhul, kui kolmandate isikute või avalikkuse õigused ja huvid kaaluvad ülesse üksikisiku õiguse eraelu puutumatuse. Leian, et avalikkuse huvi hindamisel võiks lähtuda sündmuse olulisusest lähiajaloo kontekstis, mitte konkreetse isiku tuntusest või ametipositsioonist.

Pooldan EIK seisukohta asjas „*Von Hannover vs Saksamaa*”, mille kohaselt tuleb kujutise nõusolekuta avaldamisel arvestada eelkõige kajastatava sündmuse sisu olulisusega lähiajaloo kontekstis, mitte niivõrd avalikkuse tähelepanuga konkreetse isiku kui avaliku elu tegelase osas. Kõigil isikutel, ka näiteks poliitikutel, võiks hoolimata oma positsioonist või ametist olla võimalus liikuda avalikus ruumis ilma, et seda kui erakordset sündmust kajastataks. Olukorra muudab minu arvates kajastamise vääriliseks sündmuse olulisus ja konkreetse isiku seotus kajastatava sündmusega. Samuti on õigustatud kujutise nõusolekuta kasutamine sündmuste käsitlemisel, mille puhul võib eeldada kujutiste salvestamist ja avaldamist (näiteks spordivõistlus).

Isiku kujutise kasutamise õigusvastasuse eeldused tulenevad VÕS § 1046 lg-st 1, mille esimese lause kohaselt on isiku au teotamine, muu hulgas ebakohase väärtushinnanguga, isiku nime või kujutise õigustamatu kasutamine, eraelu puutumatuse või muu isikliku õiguse rikkumine õigusvastane juhul, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti. VÕS § 1046 lg 1 järgi on kujutise kasutamise õigusvastasuse eeldus kujutise õigustamatu kasutamine.

Saksa õiguses tuleneb isiku kujutise kasutamise õigusvastasus BGB §-st 823 (1) ja KUG-i §-idest 22 ning 23. BGB § 823 (1) annab isikliku õiguse rikkumise puhul nõude.

Eesti õiguses on kujutise nõusolekuta kasutamise korral võimalik esitada kahju hüvitamise või alusetust rikastumisest tulenev nõue. Lisaks on VÕS § 1055 alusel võimalik nõuda kahju tekitamise lõpetamist ja keelamist tulevikus.

VÕS § 128 lg 1 kohaselt võib hüvitamisele kuuluv kahju olla varaline või mittevaraline. Varalise kahju hüvitamist isikuõiguste rikkumise korral reguleerib VÕS § 131.

Varaline kahju koosneb VÕS § 128 lg 2 järgi otsesest varalisest kahjust ja saamata jäänud tulust. Nõudes varalise kahju hüvitamist, tuleb kahjustatud isikul üldjuhul kahju olemasolu ja selle suurust tõendada. Varaliseks kahjuks kujutise kasutamise puhul on enamasti saamata jäänud tulu. VÕS § 131 alusel tuleb hüvitada tekitatud kulutused ning kahju, mis on tekkinud sissetuleku ja edasiste majanduslike võimaluste vähenemistest.

Kuna varalist kahju on kujutisega seotud vaidlustes tihti raske tõendada, langeb kujutisega seotud asjade puhul oluline rõhk mittevaralisele kahju nõudele. Mittevaralise kahju mõiste tuleneb VÕS § 128 lg-st 5, mille kohaselt on mittevaraliseks kahjuks eelkõige kahjustatud isiku füüsiline ja hingeline valu ning kannatused. VÕS § 134 lg 2 kohaselt tuleb isikuõiguse rikkumise korral maksta kahjustatud isikule mittevaralise kahju hüvitiseks mõistlik rahasumma. Kuna mittevaralise kahju tõendamine ei ole võimalik, siis piisab sellest, kui tõendatakse asjaolud, mille puhul seadus võimaldab mittevaralise kahju hüvitamist nõuda. Mittevaralise kahju hüvitamise suuruse määrab kohus VÕS § 127 lg 6 ja TsMS § 233 lg 1 kohaselt diskretsiooni alusel. Kuna VÕS § 134 lg 2 järgi tuleb igale isikuõiguse õigusvastasele rikkumisele mõista välja hüvitis mittevaralise kahju eest, on kujutise nõusolekuta õigustamatu kasutamise korral alati õigus nõuda mittevaralise kahju hüvitamist. Kusjuures rikkumine ei pea seejuures olema oluline. Pooldan riigikohtu seisukohta, et iga isikliku õiguse rikkumisega kaasneb psüühilise seisundi kahjustumine. Seetõttu leian, et mittevaralise kahju kompenseerimine on iga isiklike õiguste rikkumise puhul põhjendatud. Varasema regulatsiooni puhul võisid kannatanud jääda sageli tõhusa õiguskaitseta. Uue regulatsiooni kasutuselevõtt muudab võimalikuks mittevaralise kahju nõude rahuldamise enamate vaidluste puhul. Kujutise nõusolekuta kasutamise puhul on tõenäoline olukord, kus varaline kahju on väike või ei teki seda üldse, samas kui kujutise kasutamisest tekkinud mittevaraline kahju võib olla väga suur. Isikud on enamasti tundlikud oma kujutise

kasutamise osas. Kujutise omanikule toob mittesobilikus vormis kujutise kasutamine enamasti kaasa valu ja kannatusi, mille hüvitamist pean põhjendatuks.

Hetkel puudub kohtupraktika kujutise õigustamatu kasutamise osas uue regulatsiooni valguses. Olen seisukohal, et mittevaralise kahju hüvitamine iga kujutise õigustamatu kasutamise korral võiks viia olukorrani, kus isikud, kes kasutavad teiste isikute kujutisi regulaarselt, arvestavad enam võimalusega, et kasutades kujutist õigustamatult, tuleb neil tasuda tekitatud mittevaraline kahju.

Alusetu rikastumise sätete alusel tekib nõude esitamise vajadus peamiselt olukorras, kus ilma nõusolekuta kasutatakse isiku kujutist ja teenitakse kujutise kasutamise tulemusel tulu. VÕS § 1037 lg 1 ehk rikkumiskondiktsiooni alusel on nõude rahuldamise eeldus see, et on rikutud kujutise omaniku nõusolekuta tema õigust oma kujutisele ning et rikkuja on rikkumise teel kujutise omaniku arvel rikastunud, st saanud midagi, millel on harilik väärtus. Kusjuures kahju hüvitamine ei sõltu rikkumise süülisusest. Pole oluline, kas rikkuja tegu oli õigusvastane, kas ta oli juhtunud süüdi või kas rikastumist põhjustavaks teoks oli tema enda tegu. VÕS § 1037 lg 1 järgi peab toimuma vara omastamine kannatanu arvel, st rikkuja saab vara, mida õiguse kohaselt oleks pidanud saama kannatanu.

Rikkumiskondiktsioonist tuleneva nõude ulatus tuleneb VÕS § 1037 lg-st 1, mille kohaselt peab rikkunud isik (rikkuja) õigustatud isikule hüvitama rikkumise teel saadu hariliku väärtuse. Harilikku väärtust on kujutise kasutamise puhul keeruline määrata. Siiani puudub selles osas ka kohtupraktika. Kujutise puhul võiks harilikuks väärtuseks olla väljakujunenud kujutise kasutamise hind. Näiteks reklaamimiseks kasutatavatel isiku kujutistel võiks olla juba välja kujunenud keskmine hind. Raskem on hinnata kujutise kasutamise harilikku väärtust juhtudel, kui on tegemist isikuga, kes tavaliselt oma kujutist ei turusta. Sellisel juhul võiks nõusolekuta kujutise kasutamise korral tasuda siiski hinna, mis oleks tasutud, kui oleks sellekohane kokkulepe sõlmitud.

Saksa kohtupraktika on asunud seisukohale, et üldjuhul kujutisel väärtust ei ole. Väärtus on vaid nende isikute kujutisel, kes seda turustavad. Sellest tulenevalt rahuldatakse alusetu rikastumise nõude alusel esitatud nõue vaid juhul, kui isik, kelle õiguseid on rikutud, turustab või plaanib turustada oma kujutist. Olen seisukohal, et iga isiku kujutisel on väärtus, mida võiks hinnata läbi selle, millist tasu oleks kujutise kasutamise eest makstud olukorras, kus oleks sõlmitud sellekohane tehing.

Person's right to his image: legal remedies for unjustified image use

Summary

Every one of us has an image. Via image we recognize each other. Along with the rapid development of technology, cameras can be seen everywhere. With development of the possibilities for image perpetuation, a number of problems related to the use of image has risen. European Court of Human Rights has stated that "increased vigilance in protecting private life is necessary to contend with new communication technologies which make it possible to store and reproduce personal data." The aim of this thesis is to answer the question, under what conditions it is allowed to use personal image and in which conditions it is allowed to use personal image without consent. This study uses the comparative method. Image related laws of three countries – Estonia, Germany, and United Kingdom – are compared.

The right over one's image in Estonian law comes from the Law of Obligations Act (LOA) and of the Constitution of the Republic of Estonia (CRE). In Estonian law right over one's image belongs to personality rights. The right over one's image as a personality right comes from LOA § 1046 (1). By the LOA § 1046 (1) the unjustified use of the image of the person or by breaching the inviolability of the private life or another personality right of the person is unlawful.

By the LOA § 1046 (2) "The violation of a personality right is not unlawful if the violation is justified considering other legal rights protected by law and the rights of third parties or public interests. In such case, unlawfulness shall be established based on the comparative assessment of different legal rights and interests protected by law."

Right over one's image in Estonian law comes also from the CRE § 19 which sets that everyone has the right to free self-realization and CRE § 26 gives everyone a right for the inviolability of his or her private and family life.

The use of CRE § 26 depends on what is considered as private life. For example, it raises a question if walking on a street is part of a private life or not? Constitutional Review Chamber of the Supreme Court believes that "the object of § 26 of the Constitution protects all spheres of life, which is not protected by special rights.

The right to the image is not an absolute right, restrictions are coming from CRE § 19 second sentence, CRE § 26 and LOA § 1046 (2). Using one's image without consent is allowed if it is needed to protect public health, public morality, public order or the rights and freedoms of others, to prevent a criminal offence, or to apprehend the offender (CRE § 26); if it is needed to respect and observe the rights and freedoms of others (CRE § 19); the violation of a personality right is not unlawful if the violation is justified considering other legal rights protected by law and the rights of third parties or public interests (LOA § 1046 (2)).

By the Personal Data Protection Act (PDPA) (1) Processing of personal data is permitted only with the consent of the data subject unless otherwise provided by law. PDPA gives also four possibilities to use image without consent.

1. Processing of personal data for personal purposes (PDPA § 2 (1) p 1). For example taking pictures on the birthday party).
2. Unless otherwise provided by law, upon the making of audio or visual recordings at a public place intended for future disclosure, the consent of the data subject shall be substituted by an obligation to notify the data subject thereof in a manner which permits the person to understand the fact of the recording of the audio or visual images and to give the person an opportunity to prevent the recording of his or her person if he or she so wishes. The notification obligation does not apply in the case of public events, recording of which for the purposes of disclosure may be reasonably presumed (PDPA § 11 (8)). For example, filming on a street for a television so that people can avoid camera site.
3. Surveillance equipment transmitting or recording personal data may be used for the protection of persons or property only if it does not excessively damage the legitimate interests of the data subject and the collected data are used exclusively for the purpose for it is collected. (PDPA § 14 (3)). For example, filming at school for security reasons.
4. Personal data may be processed and disclosed in the media for journalistic purposes without the consent of the data subject, if there is predominant public interest and it is in accordance with the principles of journalism ethics. Disclosure of data must not cause excessive damage to the rights of the data subject. (PDPA § 11 (2)). For example, showing someone image in the news because the story is about him or her.

There are a number of jurisdictions where a statutory right to privacy exists, however any privacy rights that exist in the UK have come entirely from case law. Claimants cases connected with image misuse have all used existing UK laws such as breach of confidence

and breach of the Data Protection Act 1998 and The Human Rights Act 1998, in an attempt to protect what they believe to be private aspects of their lives. There have been several cases in the UK involving the protection of privacy, which have succeeded when the claimants have proven that there was a duty of confidence. Important cases in UK that have formed usage of image and law are *Douglas v. Hello! Ltd*; *Naomi Campbell v. The Mirror Group Newspaper* and *Murray v. Big Pictures (UK) Ltd*.

One of the most important cases in image rights is *Von Hannover v. Germany*. The European Court of Human Rights decision in this case state that although Princess Caroline is a public figure – "absolute person of contemporary history" –, she had a reasonable expectation of privacy when carrying out everyday activities and that she was right to her privacy to be protected by national laws. The Court also considered the balance between Article 8 and Article 10 of the European Convention and stated that when carrying out this balancing exercise the courts should consider the contribution that the published photos and articles make to the debate of general interest.

Image rights are generally available in Germany based upon the protection of personality as a part of general civil rights, distinct from the author's right for copyright in a portrait, see in particular Section 823(1) of the German Civil Code/personality rights and Sections 22, 23 Kunsturheberrechtsgesetz images. Kunsturheberrechtsgesetz Sections 23 gives the concepts of an "absolute person of contemporary history" which allow the depiction of individuals who are part of history but still gives them some protection of their rights of privacy outside the public sphere.

Unlawful conditions of image use in Estonian law are coming from LOA § 1046 (1). For image-related matters in Estonian law there is a possibility to appeal for compensation of damage and for unjust enrichment claim. There is also possibility to ask for prohibition of performance of damaging acts (LOA § 1055).

Damage subject to compensation may be patrimonial or non-patrimonial (LOA § 128 (1)). Patrimonial damage includes, primarily, direct patrimonial damage and loss of profit (LOA § 128 (2)). In order to ask for patrimonial compensation, it is necessary to prove the damage and its exact size. In Image related cases, it is usually difficult to prove the size of damage. Therefore in image right cases, usually, the attention goes to non-patrimonial compensation. According to LOA § 128 (5) the non-patrimonial damage involves primarily physical and emotional distress and suffering caused to the aggrieved person.

LOA § 134 (2) says that in the case of an obligation to compensate for damage arising from personality rights, the aggrieved person shall be paid a reasonable amount of money as compensation for non-patrimonial damage. The amount of compensation will be determined by the court. This is a new regulation; the previous regulation did not determine the compensation on every time there was a breach of personality rights. I am in favor of the court's view that every time there is a breach of personality rights, person's psychological state gets damaged. Therefore, I believe that the compensation for non-pecuniary damages for each violation of personal rights is justified.

The unjust enrichment claim under the provisions of the need arises predominantly in a situation where, without a person's consent, image is used and from that use financial benefits have been earned (LOA §1037 (1)). In image related cases it is usually difficult to determine the so called „usual value“

In Estonian and German law right over one's image comes from personality rights. In the UK, any privacy rights that exist have come entirely from case law. In all three countries using and publishing someone's image without consent is allowed if it is justified considering other legal rights or there is a predominant public interest. Public figures should have lower expectations for privacy.

Lühendid

BGB – Bürgerliches Gesetzbuch

EIK – Euroopa Inimõiguste Kohus

HMK – Harju Maakohus

IKS – isikuandmete kaitse seadus

KrMS – kriminaalmenetluse seadustik

KUG – Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie (translated and abbreviated as the Law on Artistic Creations)

PS – Eesti Vabariigi põhiseadus

RKKK – Riigikohtu kriminaalkolleegium

RKPJK – Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium

RKTK – Riigikohtu tsiviilkolleegium

TsMS – tsiviilkohtumenetluse seadustik

VÕS – võlaõigusseadus

Kasutatud kirjandus

1. C. Benson jt. Hitting Back. - Copyright world, september 2005/153, lk 13-15.
2. G. Brüggenmeier, A. C. Ciacchi, P. O'Callaghan (Editor). Personality Rights in European Tort Law (The Common Core of European Private Law), Cambridge: Cambridge University Press 2010.
3. C. Coors. Headwind from Europe: The New Position of the German Courts on Personality Rights after the Judgment of the European Court of Human Rights. - German Law Journal, 2010/11/05, pp 527-538.
4. R. Keenan. Image Rights and Privacy Law - A Summary of the UK Position. - Business Law Review, mai 2009/30/5, lk. 110-115.
5. J. Lahe. Punitive Damages in Estonian Tort Law? – Journal of European Tort Law 2011/2, lk 280-293.
6. Ü. Madise jt (toim) Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. 3 vlj. Tallinn: Juura 2012.
7. B. S. Markesinis, H Unberath. The German Law of Torts: A Comparative Treatise. Fourth Edition Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing 2002.
8. J. D. McCamus Celebrity Newsgathering and Privacy: The Transformation of Breach of Confidence in English Law. - Akron Law Review, 2006/39, lk. 1191-1216.
9. P. Schlechtriem. Privacy, Publicity and Restitution of Wrongful Gains: Another New Economy? Oxford University Comparative Law Forum 3 at ouclf.iuscomp.org, 2001. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://ouclf.iuscomp.org/articles/schlechtriem.shtml>, 2. mai 2013.a.
10. P. Schlechtriem. Võlaõigus Eriosa, Neljas ümbertöötatud trükk, 2000.
11. K. Sein. Kas Eesti õiguses tuleks lubada karistuslikke kahjuhüvitisi? – Juridica 2008/2, lk 93-101.
12. S. Tammer. Kujutis kui tegelikult kaitstav õigushüve. – Juridica 2011/9, lk 652.
13. T. Tampuu Alusetu rikastumise õigus võlaõigusseaduses. Lühülevaade. – Juridica 2002/7, lk. 454-466.
14. P. Varul jt (koost) Võlaõigusseadus I. Üldosa. Komm vlj. Tallinn: 2006
15. P. Varul jt (koost) Võlaõigusseadus III komm 8. ja 10. osa. Tallinn: Juura 2009.
16. O. Weber. Human Dignity and the Commercial Appropriation of Personality: Towards a Cosmopolitan Consensus in Publicity Rights? - SCRIPTed - A Journal of Law, Technology & Society, March 2004/1/1, lk 160-204.

Kasutatud õigusaktid

17. Eesti Vabariigi põhiseadus. - RT 1992, 26, 349.
18. Euroopa Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. - RT II 2000, 11, 57.
19. German Civil Code (Bürgerliches Gesetzbuch). Arvutivõrgus. Kättesaadav:
http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/, 3. mai 2013.a.
20. Human Rights Act 1998. Arvutivõrgus. Kättesaadav:
<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/42/schedule/1>, 3. mai 2013.a.
21. Isikuandmete kaitse seadus. - RT I 2007, 24, 127.
22. Korrakaitse seadus. - RT I, 22.03.2011, 4.
23. Kriminaalmenetluse seadustik. - RT I 2003, 27, 166.
24. Reklaamiseadus. - RT I 2008, 15, 108.
25. Saksamaa Liiduvabariigi põhiseadus (Grundgesetz). Arvutivõrgus. Kättesaadav:
<http://www.iuscomp.org/gla/statutes/GG.htm>, 3. mai 2013.a.
26. Suurbritannia isikuandmete kaitse seadus (Data Protection Act 1998). Arvutivõrgus.
Kättesaadav: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/29>, 3. mai 2013.a.
27. The Law on Artistic Creations (Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie). Arvutivõrgus. Kättesaadav:
<http://www.gesetze-im-internet.de/kunsturhg/BJNR000070907.html>, 3. mai 2013.a.
28. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. - RT I 2005, 26, 197.
29. Võlaõigusseadus. - RT I 2001, 81, 487.
30. Võlaõigusseadus. - RT I, 05.04.2013, 3.

Kasutatud kohtupraktika

31. RKKK 26 august 1997.a otsus kriminaalasjas nr 3-1-1-80-97.
32. RKTK 30 oktoober 1997.a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-123-97.
33. RKTK 16. mai 2007. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-46-07.
34. RKTK 17. oktoober 2001. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-105-01.
35. RKTK 11. veebruar 2004. a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-11-04.
36. RKTK 9. aprillil 2008.a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-19-08.
37. RKPJK 25.juuni 2009.a otsus nr 3-4-1-3-09.
38. RKTK 13.jaauari 2010.a otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-152-09.

39. HMK 31. mai 2010.a otsus tsiviilasjas nr 2-08-28642.
40. Euroopa inimõiguste kohtu 24. juuni 2004.a otsus asjas nr 59320/00: *Von Hannover vs Saksamaa*. Arvutivõrgus. Kättesaadav:
41. Hamburgi apellatsioonikohtu 13. jaanuar 2004.a otsus asjas nr 7 U 41/03: *Kahn vs Electronic Arts GmbH*. Arvutivõrgus. Kättesaadav:
43. Saksa Liitvabariigi Konstitutsioonikohtu 15. detsember 1999.a otsus asjas nr 1 BvR 653/96: *Von Hannover vs Saksamaa*. Arvutivõrgus. Kättesaadav:
45. Suurbritannia Lordidekoja apellatsioonikohtu 18. mai 2005.a otsus asjas nr [2005] EWCA Civ 595: *Douglas ja OK vs Hello*. Arvutivõrgus. Kättesaadav:
47. Suurbritannia kõrgema astme kohutu 24. juuli 2008.a otsus asjas nr [2008] EWHC 1777 (QB): *Max Mosley vs News Group Newspapers Ltd*. Arvutivõrgus. Kättesaadav:
[42](http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/QB/2008/1777.html, 2. mai 2013.</p></div><div data-bbox=)

Muu materjal

48. Andmekaitse inspeksiooni poolt 09.04.2013.a. väljastatud kaamera kasutamise juhend. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.aki.ee/et/juhised>, 3. mai 2013.a.
49. Eesti Ajalehtede Liidu koostatud Eesti ajakirjanduseetika koodeks. Arvutivõrgus. Kättesaadav: <http://www.eall.ee/eetikakoodeks>, 2. mai 2013.a.
50. Isikuandmete kaitse seaduse eelnõu seletuskiri nr 1026 SE I. Arvutivõrgus. Kättesaadav: I <http://eelnoud.valitsus.ee/main#DR0GTgF3>, 28. märts. 2013.a.
51. Korrakaitse seaduse eelnõu seletuskiri. Arvutivõrgus. Kättesaadav: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain&page=pub_file&file_id=a67e1f77-6a73-26c5-5648-71b05c92d979&, 1. mai. 2013.a.
52. Ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri nr 656 SE II. Arvutivõrgus. Kättesaadav: http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems2&eid=886980 1. mai 2013.a.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Helena Liiv (sünnikuupäev: 06.12.1983)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
Isiku õigus oma kujutisele: õiguskaitsevahendid kujutise õigustamatu kasutamise korral, mille
juhendaja on dr. iur. Janno Lahe

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 13. mai 2013.a.